№ 169 ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՅՈՒԼԻՍԻ

ԹԻՖԼԻՍԵՑՈՑ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան . . . 10 ռուբ.
Կէս տարին . . . 6 ռուբ.
Ամսական . . . 1 ռուբ.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան . . . 12 ռուբ.
Կէս տարին . . . 7 ռուբ.

Բաժանորդագրութիւնը ընդունւում է իւրաքանչիւր ամսի սկզբից, և պիտի վերջանայ անպատճառ յիսուգայ որևէ ամսի վերջին։

Օգոստոսի մէկից մինչև տարւայ վերջը արժէ 5 ռուբլի։

ԱԳԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐ. և ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹ. ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ

Հասցէ փոխելու համար պէտք է ուղարկել 20 ԿՈՊԷԿ (կարելի է և նամականիշերով) և հին հասցէն, առանց որի դիմումները չեն ԱՆՆՇԱՆԱԿ։

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1916 ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՈՐԻԶՈՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՅՈՒԼԻՍԻ № 169

ԱՌԱՆՁԻՆ №-Ը ԱՄԵՆ ՏԵՂ 6 ԿՈՊԷԿ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ ԵՆ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒՈՎ.—1-ին երեսի վրայ տողին (պետիտ) 15 կոպ., Կովկասից դուրս՝ 20 կոպ., 4-րդ երես 10 կոպ., Կովկասից դուրս՝ 15 կոպ.։

ԱԳԱՌԻԿ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ

Խմբագրութիւնը բաց է 8—2 ժամը, գրասենեակը 9—2 ժ. ցերեկ. և 6—8 ժ. երեկ.։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԽՄԲԱԳՐԻ ՄՕՏ ժ. 2-ից մինչև 3-ը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція газеты „Оризонъ", Сололакская ул., № 6, кв. 1, Телеф. № 15—57 կամ Tiflis (Russie, Caucase), Redaction „Horison".

ՕՐՈՒԱՅ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՆՑՔԵՐԸ

Ռուսաց արևմտեան ճակատի հարաւային մասում ռուսները մեծ թափով առաջ են շարժւում, տապալելով թշնամուն ամեն տեղ։ Վերցւած է մօտ 22,000 գերի։ Ռուսները գրաւել են Ստանիսլաւովը և հետապնդում են թշնամուն, որը նահանջ է տալիս դէպի Գալիչ։

Կովկասեան ճակատում ռուսները գրաւել են Մէլլէ-ուն՝ Կիրասոնի արևելեան կողմը ծովափին։ Թիւրքերի յարձակումները Գիւմիւշխանէի արևմտեան կողմը յետ են մղւած։ Վանայ լճի հարաւ-արևելեան կողմը Նեքի գիւղի շրջանում, Սակկըզից դէպի հիւսիս (Պարսկաստանում) և Բոկանի շրջանում ռուսները բաւականաչափ յետ են մղել թշնամուն դէպի արևմուտք։ Թիւրքերի ճնշման տակ ռուսները յետ են քաշւել Համադանից։

Ֆրանսիական ճակատում Սոմմայի վրայ, ինչպէս և Վերդենի շրջանում, հետևակային կռիւներ տեղի չեն ունեցել։

Իտալական ճակատում իտալացիները քշւած են թշնամուն Գորիցայից դէպի արևելք։ Կարսօի վրայ իտալական զօրքերին աջողւել է պատռել թշնամու գիծը. գրաււած է Բոսկինին։ Ծարդ գերի է վերցւած 268 սպայ և 12,072 գերի։

Նւա Աբրահամեան և Արշակ Սահակեանց Տէր-Խաչատրեանները խորը վշտով յայտնում են բարեկամներին և ծանօթներին, առաջինը իր սիրելի հօր, երկրորդը իր յորեղբօր մահը՝

Աբրահամ Մարտիրոսեան Եսայբէգեանի

մահը։ Ամփոփը շաբաթ օրը երեկ. ժ. 7-ին բնակարանում (Калубевская № 19)։ Թաղարկաւորութիւնը յուլիսի 31-ին, կիրակի, առ. ժ. 10-ին Թանդոյեան սուրբ Աստւածածին եկեղեցին։ Թաղումը Խոջիվանքի գերեզմանատանը։
1047 2—2

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ ՆՈՐ
ԵՂԲ. ԵՖԻՄՈՎՆԵՐԻ ՑԻՐԿԸ

Միքայէլեան պրոսպ., Մուշտայիդի մօտ, սեփակ. ամառային շէնք։ Շէնքը ծածկւած է արտասահմանեան անթափանց բրեզենտով։

Այսօր, կիրակի, յուլիսի 31-ին, տեղի կունենայ ՇՔԵՂ ՏՕՆԱԿԱՆ ներկայացում բաղկացած 3 մեծ մասերից։ Այսօր մասնակցելու է բելգիական անուան խումբը

5 — ԿԼԻԿԵՏ — 5

Այսօր ցիրկի դիրեկտոր M-me ԵՖԻՄՈՎԱՆ դուրս կը բերէ վարժեցրած ձիերի խումբը։ Մասնակցում է ամբողջ խումբը։

Ըմբշամարտի 46-րդ օր։ I վճռական—մինչև հետևանք մենամարտ, հասարակութեան երկու սիրելի չեմպիոնները՝ Դ. Զաղորուլկօ—Ալ. Բուլ, II զ. վճռական մենամարտ Իւ. Մ. Պօդդուբնիյ—Վ. Ցելցիս, III զ. Ս. Կրախոււ—Սարաալէ, IV զ. Դէ-Կրասսօ—Պօդդուբօվ։

Արբիտարիստ Ա. Ս. Կեյցև։ Ըմբշամարտի սկիզբն է երեկոյեան ժամը $10\frac{1}{2}$-ին, ներկայացմանը $8\frac{1}{2}$-ին։
1036 1—1

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԿՈՎԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Մտադրութիւն ունի առաջիկայ աշունից բաց անել
ՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ.

Դասընթացները լինելու են երկու սեմեստրով (կիսամեակով) աշնան ու գարնան։ Շաբաթական երկու օր, երեկոները։ Ամսավճարը երկու ռուբլի։

Մինչև առաջիկայ սեպտեմբերի մէկը ցանկացողները իրենց ցանկութիւնն ու կրթական ցենզը կարող են յայտնել՝ Վարչութեան նախագահ Յովհ. Թումանեանցին, Вознесенская, 18. կամ անդամ-քարտուղար Գիւտ ա. ք. Աղանեանցին, Полиц., 7.

Վարչութիւն
0—6 998

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼՈՒՄ
ԲԺԻՇԿ
ՎՌԱՄՇԱՊՈՒՀ ԱՐԻՍՏԱԿԷՍԵԱՆ
ՏԻՐՈՍԵԱՆ

Ներքին և կանանց հիւանդութիւններ։ Հիւանդներին ընդունում է առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև 9-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը։ Միխայլովսկայա փող., տուն Դրամբեանի։
553 50—39

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Յ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Նախ. օրդ. Մոսկւայի համալսարանի և Բեռլինի համալս. պրոֆեսոր Պաւլովի ասիստենտ։ Նախկին տարիների նման մայիսի 1-ից կընդունի հիւանդներին, Կովկ. հանք. Ջրերում՝ Պեատիգորսկում։ Հասցէն՝ Դվորեանսկայա փողոց, սեփական տուն, № 6, տելեֆոն № 106։
924 50—40

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
ԵՒ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ
ԿԵՕՆՋԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԻ

Պլոմբ. ոսկուց, արծաթից, ֆարֆորից. Պլոմբ. առանց ցաւի։ Արհեստ. ատամներ ոսկուց և պլատինից (առանց քիմքի) և կաուչուկից՝ կատարեալ մեթոդով։ Ընդուն. 10—2-ը ցեր., 4—7 երեկ.։ Լերմոնտովսկայա փող. № 1, մուտքը պերեուլկից։
1051 100—5

ԲԺԻՇԿ
Բ. Գ. ՆԱՐԻՄԱՆՈՎ

Վեներական, կաշւի, սիֆիլիս և ներոց ճառագայթներ։ Բուժում «606» և «914» ճառագայթներով։ Հիւանդների ընդունելութիւնը ամեն օր, երեկ. ժ. 6-ից մինչև 8-ը։ Միքայէլեան փող., № 33, հեռախօս 16-17.
1020 100—33

ԵՍՍԵՆՏՈՒԿԻ
ԲԺԻՇԿ
Յ. ՓԵՐԻԽԱՆԵԱՆԸ

Ասսիստենտ Ծարկովի համալսարանի ներքին հիւանդութիւնների կլինիկայի և լաբորանտ Ծարկովի կանանց բժշկական ինստիտուտի լաբորատորիայի, մասնագէտ ներքին և ներդոյին հիւանդութիւնների, ընդունում է ամեն նայն օր, առաւ. 8—1 ժամը և երեկ. 5—7 ժամը։ Санаторія „Вѣра", Кисловодская ул.
847 20—18

Տեղափոխուելով արտասահմանից
ԲԺԻՇԿ
Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ

Նախկին ասսիստենտ Բեռլինի համալսարանի կլինիկաների, մասնագէտ կանանց հիւանդութիւնների, մանկաբարձութեան, կանանց միզասեռական օրգանների և նրանց վեներական հիւանդութիւնների, ընդունում է ամեն օր, երեկ. ժամը 5 մինչև 7։ Հասցէ. Верійскій спускъ, № 1, домъ Меликъ-Азарьяна, кв. 19.
524 հեռ. 1—96։ 50—23

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ
„ԵՐԿՈՒ ՔՈՅՐԸ"

Երրորդ տպագրութիւն

Գտնել բոլոր գրավաճառներին և կենտրոնական կոմիտէին։

Գլխաւոր պահեստը՝ Тифлисъ, Бѣлинская. 18. МУШЕГУ АГАЯНЦЪ.

Գինն է 1 ռուբլի։

30%-ը որբերի օգտին է։
1050 2—1

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ռուսական զօրքի վերջին խոշոր յաջողութիւնները Թիւրքա-Հայաստանում, մանաւանդ Երզնկայի առումը առանձին ուշադրութեան է արժանացել։ Ֆրանսիական ու անգլիական մամուլը, ինչպէս Ռուսաստանի գաւառական որոշ օրգաններ ողջունում են ռուսական զէնքի յաջողութիւնները Թիւրքա-Հայաստանում, ոչ միայն ի նկատի ունենալով այդ երկրի ռազմական և քաղաքական կարևոր նշանակութիւնը, այլ և ասիական կուլտուրական, հալածական հայ ժողովրդի ազատագրումը։

Հայաստանի մեծագոյն մասը ռուսաց ձեռքն անցնելով, ռուսական քաղաքականութեան համար որոշ ակտ հող է ստեղծւում, ուստի այդ երկրի ապագայի վերաբերմամբ որոշ արտայայտութիւններ են լսւում։ Ռուսական մամուլի որոշ հոսանքի ներկայացուցիչներ, ծանօթանալով հայկական հարցի անցեալի, Հայաստանի բարձրաւանդակի վերաբերեալ մի քանի աղբիւրների հետ, ընդգծում են այն վերին աստիճանի կարևոր նշանակութիւնը, որ ունենալ կարող է Հայաստանը Ռուսաստանի համար ապագայում ամեն տեսակէտից։ «Кіевская Мысль», որ մի առաջադիմական և Ռուսաստանում բաւական շատ տարածւած գաւառական լրագիր թերթերից մէկն է, ծանօթանալով պ. Ռորբախի ուսումնասիրութեան հետ և վերջերից էլ որոշ հատւածներ առաջ բերելով, ահա թէ ինչ է գրում Հայաստանի մասին իր յուլիսի 18-ի առաջնորդողում։

«Երզնկայի գրաւման մասին պաշտօնական հաղորդագրութիւնը որակում է ռուսական զէնքի յաջողութիւնը նախ և առաջ իբրև Հայաստանը թիւրքերից մաքրելու գործի վախճան։ Միւս կողմից խորհուրդների այն արտայայտութիւնների մէջ, որոնք ուղղւել էին Բեռլինի մամուլի կողմից Թիւրքիայի հասցէին, առանձին հատուկ ուշադրութեամբ այն միտքն էր անցկացրած, թէ վերջին վճռական խօսքը Հայաստանի մասին ասւելու է ոչ թէ Փոքր-Ասիայում, այլ եւրոպական հաշտարարութեան դաշտում և առաջիկայ միջազգային դիպլոմատիական կոնգրեսում։

Ընդհանուր տեսակէտից, Կովկասի պատերազմական ճակատը, ի հարկէ, խաղում է երկրորդական դեր։ Բայց այդ բնաւ չի փոքրացնում նրա ռազմական, թէկուզ և մասնակի նշանակութիւնը և նրա պաշտպանողական ազդեցութիւնը ընդհանուր հարցերի լուծման վրայ։ (Թէ ինչ աստիճան լուրջ են վերաբերւել գերմանական իմպերիալիզմը և գերմանական դիպլոմատիան և այժմ էլ վերաբերւում են Հայաստանի ճակատագրի խնդրին և, ի մասնաւորի, այն դերին, որ բռնում է «հայկական հարցը» ռուսական քաղաքականութեան կառուցւածքի մէջ, այդ երևում է հենց իմպերիալիստական Գերմանիայի գրական ամենաշոր ներկայացուցիչներից մէկի՝ պ. Ռորբախի անկեղծ խոստովանութիւններից։ Մինչև պատերազմը և պատերազմից յետոյ ունենալիք գերմանական արտաքին քաղաքականութեան խնդիրների մասին գրած իր էսէներում նա ասում է.

«Հայաստանը Ռուսաստանի կողմից գրաւելը Թիւրքիայի համար վախճանի սկիզբ պէտք է համարել, ահա այդ պատճառով ոչ մի դէպքում չպէտք է այդ թոյլ տալ մեր կողմից առանց տարակուսութեան։ Հայաստանի աշխարհագրական դերը և ընդհանուր ֆիզիքական ռելիեֆը այն աստիճան առանձնայատուկ է, որ Թիւրքիան թէ քաղաքական և թէ պատերազմական տեսակէտներից կը կորցնէ իր կենսունակութիւնը, հենց որ ձեռքից բաց թողնի Հայաստանը, մանաւանդ, եթէ նա կորցնէ այդ յօգուտ Ռուսաստանի։

«Ով տիրէ Հայաստանին, նա անմիջականօրէն կիշխէ ինչպէս Փոքր-Ասիայի արևելեան մասի, նոյնպէս և Միջագետքի վրայ։ Հայաստանը բարձրաւանդակներով շրջապատւած շատ հարուստ երկիր է։ Երկու մեծ բնական ճանապարհներ տանում են արևելքից արևմուտք. հիւսիսայինը՝ գնում է Պարսկաստանից, անցնում է Իրան-Հայկական սահմանային լեռնային շրջանը, ուղևորւում է Բայազիտ և Ղարաքիլիսէի վրայով Երզրում, որ ներկայանում է իբրև բանալի դէպի Փոքր-Ասիա և ապա աւելի հեռու՝ արևմտեան Եփրատի հովտից դէպի Երզնկա։ Այստեղից բացւում է մի անցք դէպի Անատոլիայի սարահարթի հիւսիսային մասը։ Միւս ճանապարհը իր սկիզբն է առնում Վանայ լճի աւազանից. այս լիճը զանազան բարձունքներով կապւած է Իրանի սարահարթի հետ. ճանապարհն ընթանում է արևելեան Եփրատի հովտով Մուշի վրայով Խարբերդ և Մալաթիա։ Այս վերջիններն իրենց հերթին նոյնպէս իշխում են դէպի միջին և հարաւային Անատոլիա տանող ճանապարհների վրայ, ինչպէս Երզրումը և Երզնկան իշխում են դէպի հիւսիս տանող բարձունքների վրայ։ Էլ աւելի զօրեղ է Հայաստանի դիրքը հարաւային կողմում, Միջագետքի ուղղութեամբ...

«Ռուսական իշխանութեան տակ Հայաստանում անմիջապէս կանգնած են երկաթուղային գծեր՝ Կարսից Երզրումի վրայով Երզնկա և Երևանից՝ Վանայ լճի արևմտեան ափով Բաղէշ, զուգէ դէպի Խարբերդ և Մալաթիա տանող ճիւղերով։ Այդ ժամանակից սկսած Ռուսաստանը լիակատար կ'իշխէ Անատոլիայի և Միջագետքի վրայ և միևնոյն ժամանակ անառիկ կը դառնայ հայկական բարձրաւանդակի բնական ամրութեան մէջ։ Զօրքով բոլորովին անհնարին է մաննել Հայաստան հարաւից կամ արևմուտքից, առանց անցնելու լեռնային անցքերից մէկով։ Զօրաթևերի կողմից կամ ռուսական դիրքերի յետևն անցնելով վերցնել Հայաստանը շատ դժւարին է, որովհետև Տաւրոսի լեռները և պոնտական լեռնաշղթաները անանցանելի են կանոնաւոր զօրքերի համար։ Ռուսաստանը Հայաստանում կը բռնէր անառիկ դիրք, իսկ ինքը կարող կը լինէր օգտւել որևէ յարմար մոմենտից՝ յարձակում գործելու համար։ Թիւրքիան, կորցնելով Հայաստանը, միանգամայն անկարող է հաւաքել բաւականաչափ ուժեղ պաշտպանողական ամրութիւններ այն անցքերում, որտեղերից Ռուսաստանը կարող է ներս խուժել հարաւ և արևմուտք։ Բերդերով և երկաթուղիներով հարուստ ռուսական Հայաստանի վրայ յարձակւելու մասին մտածելն՝ անմտութիւն է։

«Չի կարելի երևակայել աւելի ըմպաշտելի մի դիրք ամբողջ արևմտեան Ասիայի վերաբերմամբ, քան միացումը Հայաստանի, Անդրկովկասի և Հիւսիսային Պարսկաստանի՝ Ռուսաստանի ձեռքում։ Ահա այդ պատճառով, եթէ հարկաւոր է պահպանել Թիւրքիան, ապա ուրեմն Հայաստանը պէտք է մնայ Թիւրքիային, և որովհետև մեզ համար անհրաժեշտ է պաշտպանել Թիւրքիան, քանի այդ հնարաւոր է, ապա ուրեմն մենք չենք կարող թոյլ տալ, որ Հայաստանն անցնի Ռուսաստանի ձեռքը»*)։)

Մինչև պատերազմ արտայայտւած գերմանական այդ նկատառումները ի միջի այլոց տալիս են շատ հետաքրքիր նիւթեր ներկայ միջազգային առաջանալու ընդհանուր պատճառների վերաբերմամբ դատողութիւններ անելու մասին։ Սակայն միաժամանակ ուշադրութեան արժանի է, ինչպէս ռազմավարական, նոյնպէս և քաղաքական նշանակութիւնը այն յաջողութիւնների, որ ձեռք է բերել ռուսական բանակը Կովկասեան ռազմաճակատում՝ գրաւելով Բաբերդ, Գիւմուշխանէ և այլ քաղաքներ մինչև Երզնկա։ Եթէ սրա վրայ աւելացնենք Մուշի և Բաղէշի գրաւումը, նմանապէս և արդէն նկատւող ճնշումը Խարբերդի և Դիարբեքիրի ուղղութեամբ, հիւսիս. Պարսկաստանի կատարեալ տիրապետութիւնը, որի մասին յիշում է Ռորբախը և որը նա նկարագրում է իբրև անառիկ մի դիրք՝ Ռուսաստանի դէպի Փոքր Ասիա և Միջագետք առաջ շարժւելու դէպքում, այն ժամանակ ամեն ինչ պարզ կը լինի։ Եւ եթէ հետևցնենք այս բոլորից, պէտք է նկատել, որ Ռորբախի մատնանշած տեղագրական պայմանների հիման վրայ Թիւրքիայի ռազմավարական դրութիւնը՝ Հայաստանը նորից յետ խլելու վերաբերմամբ, վերին աստիճանի անյոյս է։ Ճշմարիտ է, իր գրւածքի մէջ Ռորբախը տրամադիր է խոստովանելու «հայկական ամրութեան» բացարձակ անառիկութիւնը, անմատչելիութիւնը միայն ապագայում, այնտեղ պատերազմական պատրաստութիւններ տեսնելուց և ռազմական ճանապարհներ անցկացնելուց յետոյ։ Սակայն ակնյայտնի է միւս այն փաստը, որ ներկայումս Հայաստանը մաքրել է թիւրքական զօրքերից այդ պայմանների բացակայութեան ժամանակ և որ Կովկասեան զօրքի ռազմական գրութիւնը այսուհետև պէտք է էլ աւելի ամուր լինի, քանի որ նրա ձեռքումն են Երզրումից Տրապիզոն տանող յարմարաւոր ճանապարհները (որոնք մինչև այժմ մի կողմ էին մնացել) և հնարաւոր է օգտւել ծովային հաղորդակցութիւնից։ Այս հանգամանքը միւս կողմից չի կարող, ի հարկէ, չդժւարացնել Գերմանիայի համար Հայաստանի խնդրի լուծումը, թէկուզ այն վայրկեանին, երբ կը հասնի դիպլոմատիական բանակցութիւնների ժամանակը։ Առաջիկայ դիպլոմատիական մենամարտի ժամանակ Գերմանիան գուցէ կամենայ չնեւել Միջագետքում տեղի ունեցած հետևանքների, նմանապէս և Թիւրքերի կողմից Քիրմանշահի ուղղութեամբ յաջողակէն տարւող յարձակումների վրայ։

Սակայն ի նկատի ունենալով, որ պարսկական պատերազմական հետու է ընկած հայկականից և ի նկատի ունենալով, որ վերջինն ինքնուրոյն ռազմական նշանակութիւն է ստանում (Տրապիզոնի հետ կապւելով), դժւար է ենթադրել, որ այդ յարձակումը—նոյնիսկ յաջողութեան դէպքում—կարող է փոփոխութիւններ առաջ բերել Հայաստանում։

Գ. Ղ.

*) П. Рорбахъ. „Война и германская политика".

„ՀՈՐԻԶՈՆԻ" ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻՑ

Երզրում, 20 յուլիսի

Անհրաժեշտ եմ համարում համառօտ կերպով ծանօթացնել, թէ որքան գաղթականութիւն կայ Երզրումում և նոյնպէս շրջակայ գիւղերում և ապա ինչ միջոցներով են պահում դրանց։

Երզրումում կայ ներկայումս մօտ 350 հոգի գաղթականութիւն, գլխաւորապէս կանայք ու մանկահասակ երեխաներ. աղամարդկանց տոկոսը աննշան է։ Ապրում են Քաղաքների Միութեան անվճար կայանին կից մի ընդարձակ շինութեան մէջ և միանգամայն զուրկ են անկողնից, պառկում են չոր տախտակների վրայ, բացառութեամբ մի քանի տասնեակ ընտանիքների, որոնք կարողացել են ձեռք բերել անկողին. կերակրւում են Քաղաքների Միութեան անվճար կայանում։

Երզրումում բացի վերոյիշեալ գաղթականներից, կան նոյնպէս տանտէրով պարապող երզրումցի հայեր թւով 400 հոգի։ Այս թիւն պիտի աւելացնել Կովկ. Հայոց Բարեգ. ընկ. Կարսի ճիւղի միջոցով եկած 2,000 հայ բանւորները, որոնք աշխատում են քաղաքից դուրս շէնքերի վրայ։ Թէպէտ սկզբներում հայ բանւորութեան վիճակն անմխիթարական էր, բայց այժմ փոքր ի շատէ բարելաււած է։

Կարսի ճիւղի վարչութեան յատուկ ուշադրութիւնն եմ հրաւիրում այն բանի վրայ, որ անհրաժեշտ է այստեղ եղած բանւորութեան շահերը պաշտպանելու համար մի յատուկ լիազօր անձի ներկայութիւնը Երզրումում։ Ցաւալի կարիք է զգացւել այդպիսի մի անձի միջնորդութեանը, բայց այդպիսին չի եղել և բանւորները տուժել են։

Երզրումի շրջանի հետևեալ գիւղերում է տեղաւորւած հայ գաղթականութիւնը. Ումուտ 153 հոգի, Ջիթող 45 հ., Կրիշք 19 հ., Թեանձ 4-ը., Ղարաղ 55 հ., Թարգունի 23 հ., Ուխտաձոր 22 հ., Հինձք 32 հ., Մուտուրգա 45 հոգի, Շխնոց 32 հ., Չիֆլիկ 224 հ., Իլիճէ 14 հ., Դւինկ 45 հ., Թէնի 53 հ., Կէզ 58 հ., Արծաթի 7 հ., ընդհանուր գումարը 830 հոգի։ Որոնց մէջ մտնում են 327 հոգի տեղական բնիկ գիւղացիներ, որոնք հրաշքով են ազատւած եղել թիւրքական բարբարոսութիւններից։ Մնացած 503 հոգին Դերջանից, Աշկալայից, Մամախաթունից և Բզիի շրջանից եկած գաղթականներ են. վերջիններիս՝ տեղական իշխանութեան թոյլտւութեամբ Երզրումի Հայկական կոմիտէն տեղաւորեց։

Այս գիւղերում տեղաւորւած գաղթականները սկզբի օրերում, այսինքն մօտ 3 ամիս, մինչև մայիսի 15-ը կերակրւում էին Մոսկ. Հայկ. կոմիտէի միջոցներով. նոյն կոմիտէն բաժանել էր նրանց լծկան եզներ, սերմացուներն և հագուստեղէն։ Մայիսի 15-ից գաղթականութեան հոգատարութեան գործը անցել է Քաղաք. Միութեան ձեռքը։ Քաղաքում եղած հայ գաղթականութեան և նոյնպէս գիւղերում բժշկական օգնութիւնը եղել է Մոս. Հայկ. կոմիտէից. այդ հոգածութիւնից օգտւել է և տեղական հայ գաղութն ու բանւորութիւնը։

Երզրումի շրջակայքում եղած 830 հայ գաղթականութիւնը շատ խիստ կարիք է զգում գիւղական գործիքների, որի համար դիմւած է Հայոց Գիւղատնտ. ընկերութեան, սակայն այդ դիմումները ցարդ անպատասխան են թողնւած։

Դաւթեան

—

Բաթում, 24 յուլիսի

Բաթումի շրջանի ընդհանուր նահանգապետ գեներալ Ռամանովսկի-Ռամանկօ հետևեալ պաշտօնական գրութիւնն է ուղղել տեղիս Հայոց Բարե-

digitised by A.R.A.R.@

գործական ընկերութեան վարչութեանը. «Ցմնիսին հրդեհը անզգին վնաս հասցրեց Օրրոպաերա հայ գիւղին, որի բնակչութիւնը նիւթական տեսակէտից է զգում. Շրջանի վարչութիւնը կարելոյն չափ օգնութեան է հասնել հրդեհատուեալներին բաժանելով ասեղի վնասուածներին, սակայն կարիքն այնքան մեծ է, որ ես արդարացի եմ գտնում, որպէս զի Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը հարկ եղած նիւթական օժանդակութիւնը տայ յիշեալ հրկիզեալներին և քանակի մասին ինձ յայտնի»։ Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը, ի կատարումն ընդհ. հանձնաժողովի այս պահանջի, ինչպէս լսում ենք, վճռել է 300 ռուբլի ուղարկել Արդւինի Բարեգործական ընկերութեան ճիւղին, որպէս զի սա գումարը ուղարկի օգուտակարագներին։

Inflex.

ԸՆԹԱՑԻԿ ԿԵԱՆՔԸ

Վան, 18 յուլիսի

Քանի մ'օր առաջ առաջին անգամ ըլլալով Վասպուրականի մէջ բացուեցին կենսամթերքներու խանութներու համար, Իգդիրի հանրագործով սահմանափակ քանակութեամբ ալիւր, շաքար, քարիւղ են, ստացուեցաւ։ Պահանջը այնքան սուր է, որ փոխադրական այսօրիս դժար հարթելի պայմաններու մէջ անհնարին է առմի նիւթններու մէջ գոյութիւն ժողովրդին ուռեցու ժամանակարարել։

Շաբաթէ մը վերէ որ այնտառանքի անընդունակներուն նպաստ տալ ըսկսած են, որու որքան անհրաժեշտ ըլլալը ատկաւին անյայտ է։ Հանձնէն ալ սկսած է, բայց ոչնչով չապցեր գոնէն որ օրէն բարձրացող գնին վրայ. չորս կոտմը ռով կը տիրէ։ Հարիւրին 4—5 տոկոսն է որ կրցած է գանագան միջոցներով քանի մ'ամսուայ պաշար հանդեցնող հաց ունենալ. 95 տոկոսը անյոյս և անճար կը մնայ։ Նորոգման կառուցելու համար արտահատչներդ անհետանան կանգնեն. ամէն որ ականատես կըլլանք հարիւրաւորներու վերադարձին. չոր չատերն ալ սկսած են կին ու երեխաները փոխադրել. գիւղեր կան որ գրեթէ հետզհետէ կամբողջանան. այլեւ գալրա ու ոք կը մնայ. Ինչպէս ժողովրդական առածը կըսէ «Ջուրէն կոգտուին, կըրհեղեղին մէջ կխլնանա». պետ է կարուկ կերպով Ենոզոզը կասեցնել։ Ամեն զրհով յառաջիկայ ձմռան ալ գաղթականութիւնը հովիւր պահելու է, այլ ալ պէս մօտիկ ապագան չատ սեւ է և անորոշելի երեւոյթներ ունի պահած այս անգլուխ ժողովուրդին համար։

Լեհականներու թիւը հետզհետէ իր նուազագոյն չափին կը հասնի. պ. Սահակեանի գալով, ինչպէս գրած եմ առէջ առաջ, գործը բաւական արդար թափ առնած է, բայց այսօր գիւղացիութիւնը կը սատամ գումարին և սերմացուի պակասութենէն, չատ տեղեր գաղտային աշխատանքը կանգ է առած, որովհետեւ գիւղացին ձեռները ծալած գումարին կըսպասէ, իսկ չատերն ալ արտերը հերկած քաղաք թափած են սերմացու աղերսելու, և տակաւին ցայժմ Պարսկաստանէն սերմացու չէ հասած. չատ և չատ գիւղացիներ պատրաստ են Պարսկաստան երթալ և իրենց ունեցած սայլերով, էչերով և նոյնիսկ կռնակով սերմացու փոխադրելու, բայց հարկ եղած միջոցներն ու դիւրութիւնները չեն ստեղծուեր. և այսպէս փոխադրական միջոցներու պակասութեան պատճառով կը կասեցնենք որ հերկերը ձեռն առանց ցանելու։

Միսիոնարները սկսած են իրենց գործերը ամփոփել իրենց սասանեած գիրը լիովի կատարելէ յետոյ. Վերջերս ձեռնարկած էին քաղաքի արհեստաւորներուն ու առեւտրականներուն օգնութեան հասնել, թէև քիչ մը անխոհեմ և չմտածուած ձեւով մըեռնարկ 100-ական ռուբլիով կօժանդակէին, բայց յետոյ երբ խնդրատուներու թիւը 6—700 հասաւ, իրենցուցին 50—60 ռուբլիի, յետոյ ամբեկավանք որ բոլորովին վերջ են տուած այս գործին ալ։ Բնականաբար 60 և նոյնիսկ 100 ռ. արդի պայմաններու մէջ—արհեստաւորի մը և մանրավաճառի մը համար անարժէք գումար մըն է։ Տեղւոյս առաջնորդական տեղապահին օժանդակող խորհրդատու մարմինը ձեռնարկած է Վանի արհեստաւորներու ընդհանուր ցուցակը կազմելու, ապա իրենց կարիքները ուսումնասիրելով համապատասխան գիտումներ պիտի կատարէ հարկ եղած տեղերը, անոնց դրամագլուխ տալու կամ գործիքներ մատակարարելու մը տադրութեամբ։

Գ. Ս. Սահակեան ալ ձեռնարկած է քաղաքացի կալուածատէրերը և տգամարդ չունեցող ընտանիքները ցուցակագրելու, որպէս զի միջոցներ մտածէ վերջիններուն ալ գիւղատնտեսական օժանդակութիւն ընծայելու և կամ կովեր տալու, այրիներուն մանուարաբար։

Թ. Մ..եան լիազօր պ. Կ. Համբարձումեանը սկսած է քաղաք մաքրելու գործին. հարիւրաւոր գործաւորներ կաշխատին օրական 1 ռ. 70 կ. վարձատրութեամբ։ Դարձեալ յիշելի նախաձեռնութեամբ Քաղաքի կոյուղիներու խոտերեէն մին աշխատել սկսած է, որով յոյս ունինք որ տեղիս վրայ չուտ ժամակարարել կարելի ըլլայ։

Երեկ տեղէս Կովկաս մեկնեցաւ անգլիացի բժիշկ Ասզլանդը. անոր պաշտօնը պիտի վարէ Թոյէն տեղը փոխադրուած բժշկուհի Սզիսզարեանը, իսկ բժիշկ Մանդինեանը տակաւին չէ վերադարձած Կովկասէն։

Օր օրին որբերու թիւը կաւելնայ. Թ. Մ.-եան որբերու թիւը 250-ի կը հասնի, այլեւ բացարձակապէս հնարաւորութիւն չկայ նորեր ընդունելու, անհրաժեշտ է նոր որբանոց մը հաստատելու։ Որբերը Կովկաս փոխադրելը բոլորովին անիմաստ է բազմապիսի նկատումներով, որուն կանդրադառնանք ուրիչ անգամ։

Քաղաքի հսկողութիւնը յանձնուած է նորեկ զարթողներու, իսկ քաղաքագլուխը նշանակուած է Վանի կոոփ գէմքերէն պ. Ա. Թէրզիբաշեան։ Վերջինս ալ իր կարգին նմանօրինակ բազմապիսի փորձերէն յետոյ, հարց է բարձրացուցած՝ տուններու քանդումին առաջքն առնելու համար. տեսնենք առոր ալ հետեւանքը։

Գրոֆ. Մառը իր գործակիցներու հետ կը չարունակէ պեղումները։ Վանի բերդի հիւսիսային եզերքը երեւան հանուած են բնեռագիր արձանագրութիւն մը 3–4 կանգուն երկարութեամբ, որու քովը գտնուած է նաև Արծրունեաց Գուրգէն իշխանին վերաբերեալ յիշատակարան մը իր ոսկերտիքով։

Հուր

ՄԻ ՀԱՑ—ՄԻ ՈՍԿԻ

(Նամակ խմբագրութեան)

Թբլիս'ը ամեն մի գերի հայի կեանքը գնահատում են տաճկական մի ոսկի, որ ռուսական փողով անում է 18 ռուբլի։ Եւ մինչև որ այդ տասնութ ռուբլին հասնի, քրդերի ձեռքին գերութեան մէջ մնացած կիսամահ հայ էակը պիտի չարունակի իր տանջալի կեանքը։ Մի դրութիւն, որի առաջ չի կարող անտարբեր մնալ ոչ մի մարդ։ Բայց այն փողերը, որոնք պիտի ամեն կողմից թափուէին, ուշանում են։ Եւ ով գիտէ, դժբաղդ գերիների կէսը արդէն հանգստանում է թշնամու հողի տակ։

Ինչո՞ւ չկան այդ 18 ռուբլիները։ Ե՞րբ են նրանք երևալու։ Միթէ հայ ժողովուրդը այնքան աղքատ է, որ մինչև անգամ չի կարող հաւաքել մի քանի հազար։ Ոչ, հայ ժողովուրդը հարստութիւնից զուրկ չէ, բայց դժբախտաբար ոսկին առատօրէն չի թափւում այս կամ այն հարստի ձեռքից։ Ինչո՞ւ —Որովհետև մեր հարուստ հայերը լաւ չեն լսել այն տառապանքի ձայնն, որի մէջ վիճակուած է ապրել տաճկահայերին։ Արդեօք կարող են նրանք գիտակցել, երբ մինչև անգամ ծանօթ չեն տաճկահայերի կեանքին, երբ նրանք հայերէն չեն կարդում պարզապէս նրա համար, որ նրանցից չատերը հայերէն կարդալ չգիտեն։ Բայց նրանք անչուշտ կարդում են ռուսերէն և պէտք է որ նրանք կարդացած լինեն հայի տառապանքը գէթ ռուսերէն թերթերի մէջ։ Եւ չի կարող պատահել, որ նրանք չլսեն մեռնողների օրհասական ճիչերը, ուստի սիրում եմ յուսալ, որ չուտով կզգեն նրանց։ Եթէ գիւղը գնահատում է մի հայի կեանքը 18 ռուբլի, միթէ ամեն մի հարուստ հայ չի տայ գէթ մի տասնեակ հայի փրկանքի գին։ Ես յուսախ եմ, ես հաւատում եմ, որ չուտով կազատուեն մեր բոլոր գերիները։

Ուրեմն թող չատերն ուղղեն, որպէսզի մեռնողների տառապանքներն իրենց ամբողջ ծանրութեամբ չընկնեն հարուստների խղճի վրայ։

Ոչ, հարուստ հայը այնքան անխիղճ չէ, որ իր թշուառ եղբայրների համար չզոհի իր ոսկիների գէթ մի չնչին մասը։

Արձագանք տալով «Հորիզոն»-ի կոչին, ես իմ հարազատների չրջանում հաւաքեցի վերոյիշեալ նպաստով 8,000 ռ., որպիսի գումարը նամակիս հետ ուղարկում եմ յարգելի խմբագրութեանդ։

Նուիրատուները հետեւեալներն են, որոնց յայտնում եմ խորին չնորհակալութիւնս.

Տ. Մարգարիտ Ջոհրաբեան 100 ռ., տ. Մարիամ Մելիքեան 500 ռ., տ. Նեկտարինէ Մելիքեան 500 ռ., տ. Այիկէն Մելիքեան 500 ռ., տ. Վարգուհի Ցակոբեան 1,000 ռ., պ. Բագրատ Ցակոբեան 1,000 ռ., օր. Անգառար Ցակոբեան 100 ռ., օր. Հեղինէ Ցակոբեան 100 ռ., օր. Փեփրոնիա Ցակոբեան 100 ռ., օր. Երմոնիա Ցակոբեան 100 ռ., օր. Երանուհի Ցակոբեան 100 ռ., պ. Ցովհաննէս Ցակոբեան 100 ռ., պ. Մկրտիչ Ցակոբեան 100 ռ., տիկ. Զաբէլ Աւագեան 500 ռ., օր. Մարգարիտ Մելիքեան 100 ռ., օր. Իրեն Մելիքեան 100 ռ., պ. Համբարձում Մելիքեան 1,000 ռ., Զուգասլբիմսկիյ ընկերութիւն 2,000 ռ.։ Ընդամէնը 8,000 ռ.։

Մարօ Մելիքեան

Կիսլովոդսկ. 26 յուլիսի

ԹՇՆԱՄԻՆ ՄԻՇՏ ԹՇՆԱՄԻ Է ԿԱՐԵՆԻՑ

Եկատերինովկա, 26 յուլիսի

Բորչալուի չրջանային կոմիտէի անդամ և Եկատերինովկայի մասի գաղթականական գործի կառավարիչ պ. Արամ Տ. Մելիքսէթեան և տեղիս գաղթ. դպրոցի ուսուցիչը նկարագրեցին Մուչի ու Բաղէչի չրջաններում քրդերի մօտ գտնուած գերի հայերի թշուառ վիճակը և նրանց ազատութեան համար Սեպուհի և Մուրատի կռւի մասին համառօտ տեղեկութիւն տուին տեղս աշխատանքով բաւնեցի գաղթականներին, որոնք արտասուելից աչքերով, յաժարութեամբ նուիրեցին իրենց յուսամները իրենց բաղդակից գերի եղբայր-քոյրերի ազատութեան համար։ Բոլորը՝ կին, տղամարդ, խռնուած կոմիտէի գրասենեակի առաջ, դժուարութեամբ էին իրար հերթ տալիս, իւրաքանչիւրը փափագում էր առաջինը ինքը ցցել իր լուման։ Տղամարդիկ աշխատանքի գնացած լինելու պատճառով նուիրատուների մեծ մասը կանայք էին, որոնք Քրիստոսի նկարած այրի կնոջ պէս նուիրում էին իրենց ունեցածը։

Ուղարկելով խմբագրութեանդ 92 ռ. 52 կոպէկ, թշուառների լուման, մաղթում եմ, որ այս օրինակը հրահանգիչ լինի ամենքի համար՝ որ առաջ օգնութեան հասնելու մեր գերիներին։

Խ. Գևորգեան

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ԳԼԽ. ՀՐԱ. ՇՏԱԲ.)

ԳԼԽ. ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻ ՇՏԱԲԻՑ

29 յուլիսի

I

Արեւմտեան ճակատ.—Սառխոգ գետի վրայ, Լիւբաշև աւանի, Վոլկա Լիբաշևսկայա գիւղի, Սադրբիով աւանի և Զարեչէ գիւղի չրջանում յամառ կռիւներ չարունակւում են։ Սերետ գետի վրայ մեր զօրամասերն առաջանում են կատաղի կռիւներ մղելով։ Հակառակորդը յուսահատ դիմադրութիւն է ցոյց տալիս՝ անցնելով հակայարձակումների։ Զ-այած մեր յարձակումը կասեցնելու համար թշնամու թափած ճիգերին, գեներալ Սախարովի բանակի զօրքերը մի չարք յաջորդական գրոհներով թշնամուն յետ մղեցին գետի աջ ափի գիւղերից ու անտառներից, և հասնելով իշխող բարձունքների չղթային, կռիւ են մղում Տրոստյանեց—Նեսաերովցէ գիւղերի գծի վրայ։ Մեր հեծելազօրքի մի գունդը երկու անգամ ձիաւոր կազմով հարուածեց հակառակորդի հետևակազօրքը, և գերմանացիների հոծ չղթաներին թևից երկրորդ անգամ հարուածելով, նրանց կատարելապէս ցրուեց և գրաւեց նրանց յարձակումը։ Այս չրջանում գեներալ Էկկի քաջարի զօրքերը յուլիսի 22—28 ի կռիւներում գերեցին 268 սպայ և 13,000 զինուոր։ Բացի այդ, եկան աւելի քան 1,000 աւստրո-գերման վիրաւորուած գերիներ. յուլիսի 28-ին աւստրո-գերման առողջ գերիներ անցան, որոնց մէջ երկու չտաբի և 104 բարձր սպայ ու 4,872 զինուոր։ Գերիների ցուցմունքով հակառակորդի կորուստները, սպանուած և վիրաւոր, ահագին են։ Մոնաստերժիսկ—Նիժնիով երկաթուղագծի չրջանում, մեր զօրքերը զարգացնելով իրենց աջողութիւնը, չարունակում են առաջանալ։ Մեր մի հետևակ գունդը թշնամուն յետ մղելով Դուբենկա գիւղից դէպի հիւսիս-արեւմուտք անտառակից (Կորոպեցա գետի վրայ) թափանցեցին Մոնաստերժիսկ քաղաքի հարաւային մասը, ուր կռիւը չարունակւում է։ Հակառակորդը, առաւելապէս գերմանացիները, դիմում են հակայարձակումների, որոնք ամենուրեք վանւում են մեր կողմից. Այստեղ գերեցինք 2500 զինուոր և աւստրիական գնդի հրամանատարին իր ամբողջ չտաբով ու գնդի կրօնաւորով։ Արևմտեան ուղղութեամբ մեր զօրամասերը մօտեցան Զոլոտայա Լիպա գետի ձախ ափին և կալով Լազարուվկա գիւղը, աւելի քան 1000 աւստրո-գերման գերիներ վերցրին։ Օրենբուրգի կազակ գնդերից մէկը այստեղ գլխաւոր կազմով յարձակուեց հակառակորդի վրայ և աւելի քան 200 գերի և 3 գնդացիր վերցրեց։ Զավալուվ գիւղի մօտ Զոլոտայա Լիպա գետն անցնող գերմանական գունդը փորձեց հակայարձակում գործել մեր գրաւած հակատամասի վրայ, սակայն յետ մղւեց խոչոր կորուստներով։ Մեր քաջարի ձիավոր զօրամասը լողալով անցան Զոլոտայա Լիպա գետաբերանից, յարձակւեցին և վանեցին թշնամուն, և, հալածելով նրան, հասան մինչև Դնեստր գետի ձախ ափը՝ Ուստիէ - Զելէնէ գիւղից հարաւ հոսանքատում։ Յուլիսի 26—27-ին այստեղ վերցուած գերիների ընդհանուր թիւը հասնում է 5,000 ի։ Ստանիսլաւովի ուղղութեան վրայ մեր զօրքերն իրենց աջ թևով մօտեցան Դնեստր գետին, Մարիամպոլից հարաւ, և հասան Բիստրիցա գետը, ուր սկսան կամուրջներ ձգել։ Վորոխտայի և Շիբենի չրջանում մեր զօրքերը կռւով վերցրին մի քանի բարձունքներ։

Կովկասեան ճակատ.—Մամախնեայ չրջանում Կիրասոնից արևելք մեր զօրամասերը գրաւեցին Մէնլէկուս Գիւմիւչխանէից արեւմուտք թիւրքերի յարձակումը յետ մղւեց մեր կողմից։ Վանայ լճից հարաւ-արևելք, Ներկի գիւղի չրջանում, Սակկըզի (Պարսկաստանում) հիւսիս, և Բոկանի չրջանում, մեր զօրքերը նշանակելիօրէն դէպի արեւմուտք չղթաեցին հակառակորդին։

II

Արեւմտեան ճակատ.—Սերետ գետի վրայ, Նեստերովցէ—Գլեչկովցէ և Շանկովցէ չրջանում մեր աջողութիւնը հակառակորդին բոտիպեց քաշւել դէպի Գլադկի—Վորոբիեկա—Ցերով ամրացւած գիծերը։ Մոնաստերժիսկո—Նիժնիով երկաթուղու չրջանում ձեռք բերւած աջողութեան հետ միաժամանակ, մեր զօրքերը յարձակման դիմեցին Մոնաստերժիսկոից հիւսիս չրջանում։ Ուժեղ հարւածով տիրելով հակառակորդի դիրքերին, մեր զօրքերն առաջացան դէպի Կորոպեց գետը՝ սրա միջին հոսանքի վրայ և թշնամուն յետ մղելով ամրացւած դիրքից, վերջնապէս գրաւեցին Մոնաստերժիսկոն։ Մեր մի ինքնագրնդացիրային խումբը, պարուչիկ Գլեչկովի հրամանատարութեամբ, Մոնաստերժիսկոի մօտ քանդւած կամուրջը նորոգելով, անցաւ գերմանական 3-րդ պահեստի գունդի նահանջող մի վաշտի թիկունքը և նրան ոչնչացրեց գրաւ ապատ գնդացիրներով։ Զոլոտայա Լիպայի գետաբերանի չրջանում մեր հեծեալ զօրամասերը չարունակելով առաջանալ, գրաւեցին Խոծոմանկա գետի Դնեստր թափւած տեղում գտնւող Ուստիէ—Զելինէ գիւղը, ինչպէս և Մեժիգորժ գիւղը, Ուստիէ—Զելենէից հիւսիս։ Այս կերպով, այստեղ գեներալ Շչերբաչեւի քաջարի զօրամասերը խոչոր աջողութիւն ունեցան։ Գեներալ Լեչիցկու կուրճ զօրամասերը չարունակելով յամառ կռիւներ մղել Ստանիսլաւովի չրջանում, յուլիսի 28-ի երեկոյեան ժամը 7 - 45 րոպէին գրաւեցին

ՈՂԲ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ

«Անմահութիւնը յուսահատական ողբերգութիւն է»։ Վ. Թ.

Արևին

(Անտիպ քերթուած)

Արևմտահայ գիւղերին մէջ ամայի՝
Ուր բնութեան լոյսն աւելի խոր կը
դառնայ,
Հոգիս, հակած թարմ դիակի մը վրայ,
Կը հեծէ Ողբն Անմահութեան դարաւոր,
Ո՜վ Արև,
Վաղը նորէն պիտ ծագիս,
Վաղը նորէն
Պիտ մերկացնես մարդոց ամօթը
կարմիր.
Ճառագայթներդ զոլդոլջինով պիտ
հպին
Մոխրակուտած քաղաքներուն, գիւ-
ղերուն,
Ի զո՜ւր չողերդ դալար
Պիտի փնտռեն փթթումները ձիւնա-
փառ
Մեր հայրենի կողմերու, կողմերու ծո-
վերուն...
Ի զո՜ւր չողերդ բեկբեկ
Պիտի երթան օրօրել
Ամառնային երազին մէջ ռւկեհունչ...
Ի զո՜ւր, ի զո՜ւր, ո՜վ հեկեայ հոյլ լու-
սաւոր,
Պիտ սպասես հարսնեկան քողերու
Բացւելուն՝
Որոնց մէջէն, խուրձ առ խուրձ,
Ժպիտները սէրէն գինով շրթներուն
Կը ծաղկէին, կը թափէին ձիւնի պէս
հիմա
Լուռ, արհաւրոտ անապատի ծոցին մէջ
Աւելի յորդ ժպիտներ կան ծաղկաղարդ
Քան հայրենի դաշտերուն մէջ ամայի.
Ի զո՜ւր, ի զո՜ւր ճաճանչները զոսկեմարս
Պիտ մոլորին աղբիւրին չուրջ գիւ-
թական.
Տաղիկները պարտէզներուն հայրենի
Արչալոյսին՝
Պիտ չբանան իրենց փերթեր ցայ-
գայման
Ճաճանչներուդ թարմութիւնը ըմպելու,
Վերերնին կա՞ն՝ պիտ յառին մայր հողին
Անմահութեան դիակները երգելու
Կոկոններն իսկ պիտի մերժեն չաղե-
ըել.
Պիտ չուզեն կէս օրւան կեանք մ'ապ-
րելու
Քու զարթուր անմահութեան կեան-
քիդ մէջ
Պիտի տեսնես սև վարդերու բլուրներ,
Վարդն իսկ, վարդն իսկ մահւան հոտն
է ընդգրկեր,
Կարմիրներն սեւ, ճերմակներն սեւ, գե-
ղին՝
Ականատես պիտ ըլլաս սև վարդերու,
Սև վարդերու, ո՜վ Արև։
Վաղը նորէն պիտ ծագիս,
Անմահութեան դու Սարսուռ։
Կարմ ապրողները կըլլան խոր, եղ-
ձայի՝
Ինչպէս ցողը չողչողուն երազով.
Մեր հայրենի երազները անեցին
Դարե՜ր, դարե՜ր ու դարե՜ր...
Եւ ազգերը անմահութեան դրոչմը
Մեր ճակատին՝ վառեցին,
Եղանք անմահ և ամենէն ողբալին.
Իր ատենին մահը չեկաւ համբուրել
Մեզ վարդագոյն բերանով.
Տենչու ումը ցեղին
Դարե՜ր, դարե՜ր մոռցաւ
Ընդգէմ
Մահւան, մահւան քաղցրութեան,
Ո՜վ Արև,
Այսօր, այսօր քեզի հետ
Մենք չենք տեսներ խնչելութիւնը
ցեղին,
Այլ կը տեսնենք այն ումը որ մեզ
ցոզեց
Անմահութեան ցոլքերով.
Այն վեհագոյն տրամութիւնը, զոր
այսօր
Կը կրենք մեր աչքերուն
Խորութեան մէջ դարաւոր,
Անմահութեան է պարգև.
Եւ օրերուն վերջալոյսի պահերէն
Միայն թեները արտում
Աչքերնուս վրայ թառեցան,
Եւ օրերուն
Վերջալոյսի չառայլներէն յորդահոս
Գէթ սարսուռ մը, թրթռում մը
Չեկաւ իջնել
Սովերուն մէջ մեր աչքերու մայլին.
Ո՜վ Արև,
Կ'երկրպագենք տիեզերական հա-
ւատքով
Հոգւոյս քաղցր, վեհ ու լայն ալեր-
ծութեամբ
Անմահութեան հեկեկական տաճարին
Որ մարդկային, գանգերով է կա-
ռուցւեր...
Մենք հպարտ ենք՝ անմահութեանն
ենք զաւակ,
Բայց կ'ափսոսանք, ո՜վ Արև,
Որ չունեցանք վարդագոյն մահն ազ-
գերուն
Հին գորուն,
Որ քեզի հետ պիտի կուլինք մենք
եղբայր
Արևմայեղ ափեզերքի չուգին մէջ.
Ինչ քաղցր է քունն հինաւուրց ազ-
գերուն...

Վահան Թոթովենց

„Будетъ Радость“

(Դ. Մերեժկովսկու նոր դրաման)

Մերեժկովսկու վերջին երկը՝ «Будетъ Радость» դրաման, գրած պատրաստ և յանձնւած է եղել Մոսկւայի Գեղարւեստական թատրոնին դեռ եւ ներկայ պատերազմից առաջ, բայց միայն վերջերս առաջին անգամ հնարաւոր եղաւ բեմ հանել այն։

Այս փոքրիկ և ըստ երևոյթին անկարևոր հանգամանքը սակայն անհրաժեշտ է գիտենալ և յիշել։ Ներկայ ահաւոր պատերազմը՝ լի հազար ու մի անակնկալներով ու սարսափով, այնպէս յեղաշրջեց մեր կեանքը, այնպիսի նոր պատանելիքների, մեծ կարելիութիւնների յոյս ներչնչեց, արդէն իսկ այնքան վերուվայրեց մեր հոգեկան աշխարհը, փոխեց մեր ապրումների էութիւնը, որ կարծես թէ մենք արդէն պարզօրէն զգում ենք մի պատմական-հոգեբանական բոլորովին նոր էպոխայի վրահասը։ Թւում է, թէ մենք անդառնալիօրէն անցել ենք այն ժամանակաշրջանը, ուր թագաւորում էր տոռոտչութեան սարսափը, խոր ապրումների սրտմաշուկ կարօտը, լռումի ու ձանձրոյթի, յուսահատութեան ու ինքնասպանութեան չրջանը։

Եւ այսօր, երբ մենք լսում ենք, թէ ինչպէս Մերեժկովսկու հերոսները խօսում, քննում, վիճում են ինքնասպանութեան համաճարակի մասին, երբ մէկը փաստաբանում է այն, որպէս գերագոյն ազատութեան տեսն, յիչելով Դոստոյեւսկու հերոսների մէկի, Կիրիլլովի խօսքերը, իսկ միւսը աշխատում է այդ երևոյթը հիմնաւորել հասարակական-տնտեսական պատճառաբանութեամբ,—մեզ թւում է, թէ նրանք ինչ որ հեռու անցեալից են խօսում, մեզ համար արդէն ոչ միայն անհետաքրքիր ու անկարևոր, այլ և տարօրինակ ու անհասկանալի։

Մենք թոյլ ենք տալիս մեզ՝ մեր վերլուծութեանն համընթաց՝ պատմել «Հորիզոն»-ի ընթերցողներին դրամայի բովանդակութիւնը ընդհանուր գծերով, մանաւանդ որ այս երկը դեռևս տպւած չէ*)։

Իւան Սերգէյեվիչ Կրասնոկուցկին երկրորդ անգամ ամուսնանում է նախկին գերտասանուհի երիտասարդ ու գեղատես Տատեանա Ալէքսէևնայի հետ։ Առաջին կնոջից նա ունի երկու որդի, երկուսն էլ արդէն ուսանող—Ֆեդեան՝ բժիշկ, Գրիշան՝ մաթեմատիկ։ Նրանք հարազատ եղբայրներ են, բայց իրարից հեռու են թէ բնաւորութեամբ ու խառնւածքով, թէ մանաւանդ հայեացքներով ու զգացմունքներով. Ֆեդեան—մի ջղային ու ծայրատրաքնան զգայուն ու խռովուն երիտասարդ, չուտով ընկնում է իր խորթ մօր արտաքին հմայքի ազդեցութեան տակ և այնքան է տարւում իր մէջ ծնւած կրքի զգացմունքով, որ գոհաբերում է նոյն իսկ իր հօր պատիւը։ Այս գաղտնիքը հոգեկան անպատմելի տանջանք է պատճառում Ֆեդեային։ Նրա մէջ փոթորկւող զգացմունքների բաղխումին ու պայքարին աւելանում է և տանջող մաքերի մի երկար չարան, որ ծնունդ է նրա սասն. դատողութեան, անողոք վերլուծութեան, սեփականաքննութիւնից. Նա խորապէս զգում է մեղքի ծանրութիւնը մանաւանդ այն պատճառով, որ արդարացնող, մեղմացնող ոչ մի պատճառաբանութիւն նա չի կարողանում գտնել իր գիտակցութեան ծալքերում։ Եւ ամենատարօրինակն այն է, որ այդ սարսափը գիտական կրքի և կամ առհասարակ խոլական ու անիմանալի ուժերի սարսափը չէ։ «Չէ որ անդունդ չէ սա, այլ ճահիճ»։ Ընկեր, փափուկ է, լաւ է, անվտանգ, ահելի ոչինչ չկայ, միայն փոքր ինչ կը թրջես, կը կեղտոտես, կը ցեխոտես, ուրիչ ոչինչ։ Եւ իր սեփական կեանքի տափակ ու գռեհիկ մանրութիւնը Ֆեդեայի հոգին աւելի է ալեկոծում ու մաչում։ Որբեթ միայն ամպերը չքանում են նրա

*) Մեր վերլուծութիւնն էլ հիմնւած է միայն բեմական ներկայացման վրայ. ցիտատներն էլ բերում ենք յիշողութեամբ, հետեւաբար ոչ թարգմանօրէն ու հարազատ.

digitised by A.R.A.R.@

Միանխալաւով քաղաքն ու հետապնդում են հակառակորդին, որ նահանջում է դէպի Գալիչ։ Սռսախալաւովից հեռանալուց առաջ հակառակորդը մի քանի պայթումներ առաջացրեց։ Մեր զօրքերի ճնշման տակ թշնամին պարպեց Բիստրիցա գետի ձախ ափը, և մեր զօրքերը սկսան անցնել այդ ափը՝ նահանջողներին գնդակոծելով հրացաններով ու գնդացիրներով։

Կովկասեան ճակատ.— Պարսկաստանում մեր զօրքերը Թիւրքերի ճնշման տակ քաշւեցին Համադանից։

ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆԴՈՆ, 28 յուլիսի.—Համայնքների պալատ։ Պատասխանելով հարցումին, զինւորական մինիստրութեան փինանսական քարտուղարը յայտնեց, որ բրիտանացիները գերի են վերցրել 425 թիւրք սպայ և 9598 զինւոր, առանց հաշւելու Եգիպտոսում վերջերս գերւածներին։ Լորդ Սեսիլը յայտարարեց, որ Թիւրք կառավարութիւնը նախազգուշացում ստացաւ, որ Մեծ Բրիտանիան նրան անձամբ պատասխանատու է համարում այն ֆնասների համար, որոնք հասցրած են Թիւրքիայում անգլիական հպատակներին, և հաղորդեց, որ Պորտուգալիան կառավարութեան ընդհանուր պայմանները վերջերս հնարաւորութիւն ունին ձեռքակալել երկրում ցրւած գերմանական գործակալների պարտիզանները, և յուսալի է, որ ստացւած նպաստաւոր դրութիւնը կը պահպանւի և յետագայում։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՌԱԶՄԱՃԱԿԱՏ

ԼՈՆԴՈՆ, 28 յուլիսի.—Անգլիական հաղորդագրութիւն. Գիշերը ճակատում խաղաղ անցաւ, բացի հակառակորդի թնդանօթային սաստիկ ռմբակոծութիւնից Տրոնի անտառից հարաւ արեւմլք մեր գծերի վրայ։ Պոզիերից հիւսիս-արեւմուտք մենք նորից առաջացանք՝ հասնելով մեր առաջադրած բոլոր նպատակներին, և ամրանում ենք։ Թշնամու պէտման աշխատանքների վրայ մեր արշաւանքը բաւական կորուստ պատճառեց հակառակորդին։ Թշնամու կողմից նոյնպիսի փորձ՝ Գիլլեմոնից հիւսիս-արեւմուտք մեր խրամատների վրայ, անաջողութեամբ վերջացաւ։ Թշնամին մի ական պայթեցրեց Լոոսից հարաւ, սակայն ապարդիւն։

ՓԱՐԻԶ, 28 յուլիսի. — Երեկոյեան պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Բացի Սոմմայի և Տիոմոնի ամրութեան շրջանում բաւական եռուն թնդանօթաձգութիւնից, ամբողջ ճակատի վրայ գիշերը խաղաղ անցաւ։ Վատ եղանակը շարունակում է խանգարել գործողութիւնները։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀՌՈՄ, 28 յուլիսի.— Պաշտօնական հաղորդագրութիւն խաղաղական գլխաւոր շտաբի։ Գորիցայի շրջանում մեր զօրքերը շարունակում էին անցնել Իզոնցո գետից՝ նորոգած կամուրջով։ Հեծելազօրքն ու հեծանւորների խումբը թշնամուն քշում են քաղաքից դէպի արեւելք։ Ճակատի մի քանի կէտերը գտնւում են սաստիկ հրաձգութեան տակ։ Զեկուցւում է, որ թշնամու ուժեր կան քաղաքից հիւսիս-արեւելեան բարձունքների, Ռոգնտի բլուրների վրայ և ուրիշ կէտերում։ Վերտոլեկի գծի երկայնքով մեր հեծելազօրքը յարձակւեց փախչող թշնամու վրայ՝ նրան պատճառելով ծանր կորուստներ և վերցնելով մի քանի հարիւր գերի։ Կարսոի վրայ, ծով կողից յետոյ մեր զօրքերին աջողւեց պատել Սեն-Միկելեից հիւսիս-արեւելք և Սան-Մարտինօ գիւղից ոչ հեռու ուժեղօրէն ամրացած խրամատները. մենք գրաւեցինք Բոսկինին։ Շարունակում են գերիներ հանել։ Մինչև այժմ հաշւած է 268 սպայ և 12,072 զինւոր։ Երէկ թշնամին փորձեց մի շարք կատաղի գրոհներ տալ Իզոնցոի սարերին հասանքի վրայ։ Սաստիկ թնդանօթաձգութիւն էր տեղի ունենում ճակատի ուրիշ մասերում, ինչպէս Տանալէյում, Զուգնարիա, Լագարինօ ձորերում, Պազուբիօի, Մոնտէ-Չիմոնէի, Վալարսա-Բինեօլոի և Մզլինի վրայ։ Ամեն տեղ մենք պահեցինք մեր գրաւած դիրքերը։ Կալրոնի տեղի 18 աէրոպլաններ Նիուպորի տեղի աէրոպլանների ընկերակցութեամբ արշաւեցին Պրաւաչինի և Դորբերգ կայարանների վրայ և աւելի քան երեք տոն սաստիկ պայթուցիկ նիւթ ձգեցին երկաթուղային կայարանների և զինւորական մթերանոցների վրայ։ Այդ գործողութիւնը լաւ արդիւնքներ տւեց։ Զգալած վերամբարձ թնդանօթների սաստիկ կրակին և թշնամու աէրոպլանների յարձակումներին, թշնամու մի աէրոպլանը ջախջախւեց, և մեր օդանաւախումբն ամբողջ վերադարձաւ։ Թշնամու աէրոպլանները ռումբեր ձգեցին Վենետիկի վրայ. սպանւած են 2 հոգի. մի քանի ֆնասներ կան։

ԱՆԳԼԻԱ

ԼՈՆԴՈՆ, 29 յուլիսի.—Համայնքների պալատ։ Գանձարանի նախագահի վճռաբանութիւնների ժամանակ Մակկենան յայտարարեց. Մեծ Բրիտանիայի ազգային հարստութիւնն է 15 միլիարդ ֆունտ ստերլինգ։ 1917 թւի մարտ ամսում պետական պարտքը մօտ ¼-ը կը կազմէ այդ գումարի և անտանելի չէ։ Կլոր թւով, պարտքի գումարը 1917 թ. մարտի վերջին կը հասնի 3,440 միլիոն ստերլինգի, որից պէտք է զեղչել դաշնակիցներին ու գաղութներին տրւած կանխավճարները՝ 800 միլիոն գումարի։ Դրանով իսկական պարտքն է 2,640 միլիոն։ Այդ թիւը հաւասարւում է տարբերից տարեկան եկամուտին։ Մեծ Բրիտանիան ամեն օր իր հաշւին արտասահման է ուղարկում դաշնակիցների համար մօտ 2 միլիոն ստերլինգ։ Մակկենան պաշտպանեց գանձարանի քաղաքականութիւնը՝ կարճ պայմանաժամով վկայագրերների մասին և յայտարարեց, որ երբ փինանսական հանգամանքներն արդարացնեն, նա չի վարանիլ փոխառութիւն բաց թողնել և կատարել իր խոստումները զինւորական փոխառութիւնների կոնֆերանսի մասին։ Ապա նա ասաց, որ անհրաժեշտ է 20%-ի հասնող միջոցների պահեստ։ Ներկայ եկամուտները կապահովին պետական պարտքը։ Հնարաւորութիւն կը տան կարևոր գումարներ մաշնել պարտքը հանգցնելու համար և կը տան աւելորդ գումարներ, որոնք հնարաւոր կը դարձնեն տուրքերի կրճատումը։ Քանի բրիտանական ժողովուրդը տուրք է վճարում, Մեծ Բրիտանիան կը պահէ իր վարկը, ինչքան էլ երկար տեւէ պատերազմը։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 28 յուլիսի.—Բուքրեստի վառօդի գործարանի պայթման մասին պաշտօնական հաղորդագրութեան մէջ ասւում է. «Եթերի տաղաւարում (պավիլիոն) պայթումը պատահական բնոյթ ունէր, որտեղից անցաւ եթերի և սպիրտի գլխաւոր պահեստը, որով նոր սարսափելի պայթում առաջացաւ։ Սպանւեցին գործարանի տ՛օրէն գնդապետ Ալբուն և երկու ուրիշ շտաբ-սպաներ, մօտ 30 զինւոր և բանւոր։ 120 հոգի վիրաւորւեցին։ Վերջիններիս առողջական վիճակը բաւական լուրջ է. 4 պոդպորուչիկ լրջօրէն ֆնասւեցին։ Նիւթական ֆնասը չնչին է, բացի եթերի և սպիրտի մթերանոցից։ Գործարանի մի մասը ֆնասւեց։ Վառօդ պատրաստելու աշխատանքները շարունակւում են։

ՄԱՄՈՒԼ

Այս պատերազմի ընթացքում շատ է խօսւել սոցիալիստների դէպի պատերազմ ունեցած վերաբերմունքի մասին։ «Соврем. Міръ»-ի վերջին (5—6) համարներում լոյս են տեսել ինչպէս օտարերկրեայ սոցիալիստների լիդերների, նոյնպէս և Պլեխանովի հայեացքները սոյն պատերազմի մասին։ Այդ նոյն համարում տեղեկութիւններ կան գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի պառակտման, աւստրիական համագումարի, զանազան կոնֆերանսների և Ն. Իօրգանսկու խօսակցութիւնը Շւէցիայի, Բելգիայի, Իտալիայի և Ռուսաստանի սոցիալիստների պարագլուխների հետ։

Պլեխանովը,—գրում է Նիկ. Իօրդանսկին,—մեծ վրդովմունքով է նայում ռուս մարքսիստների արարմունքների վրայ, այն մարքսիստների, որոնք, նրա կարծիքով, մինչև այժմ չեն կարողանում ընտրել ուղիղ ճանապարհը։

Չխէիձէի խմբակի ճառերն ու քւէարկութիւնը,—նկատում է Պլեխանովը,—շատ յաճախ ուղղակի տարակուսանք է առաջ բերում։ Մանաւանդ տարօրինակ է թւում Չխէիձէի ողջոյնները՝ ուղղւած Ցիմմերւալդի կողմը։ Չխէիձէն երեւան հանեց իր հայեացքների կատարեալ անիրագործելիութիւնը և կատարեալ անտեղեակ լինելը Եւրոպայի գործերի դրութեան մասին։ Ցիմմերւալդի կոնֆերանսը, որ այնքան գրաւել է Չխէիձէին, ինչպէս ոչ թէ սոցիալիստական պրոլետարիատի միջազգային ձգտումների արտայայտութիւն էր, այլ ընդհակառակը, ապստամբութիւն ընդդէմ այդ ձգտումների, որոնք հաստատւած են ինտերնացիոնալ կոնգրեսի որոշումների մէջ։

Գերմանական պրոլետարիատի գլխաւոր ույժերը, արհեստակցական միութիւնները, Պլեխանովի կարծիքով, գնում են Լեգիէնի յետեւից, որը, ինչպէս և Շէյդեմանը, «Բեթման-Հոլվեգից շատ հեռու չգնաց»։ Պլեխանովը, ի հարկէ, «աննեքսիա» չի ցանկանում, սակայն—ասում է նա — «Գերմանիայի յափշտակութիւններից, թալաններից ֆնասւած ժողովուրդները իրաւունք ունեն հատուցում ստանալու.... մենք ցանկանում ենք ազատութիւն նորաստնաւած ազգութիւններին, օրինակ, Հայաստանում։

Վաղաժամ խաղաղութիւն հաստատելը,—ասում է ամենահեղինակաւոր ռուս սոցիալ դեմոկրատը,— կարող է ռուս ժողովրդին բերել միայն անուղղելի ֆնաս։ Քարոզելով իր մտացածին խաղաղութիւնը, Չխէիձէն միայն դիւրացնում է յետադիմականների պրոպագանդը, որ այնքան անհրաժեշտ է նրանց համար սեպարատ խաղաղութեան կնքելու համար։

Պլեխանովը սաստիկ ցանկանում է, որ ռուս ժողովուրդը յաղթէ, բայց նա հեռու է կոյր վստահութիւնից և տեսնում է դրութեան բոլոր դժւարութիւնները, որ երեւան կը գան մութ և ռէակցիոն ույժերի յաղթանակի դէպքում։

«Ես շատ օգտակար եմ համարում,—ասում է նա վճռական կերպով և առանց մեկնութիւնների,— առաջադիմական բլոկ կազմելը և նրա կռիւը ընդդէմ ռէակցիոն ույժերին։ Ցաւում եմ, որ առաջադիմական բլոկը բաւականաչափ եռանդուն չէ և չափազանց քիչ է հաշւի առնում ժողովրդական մասսաների կենսական պահանջները։ Բայց ես ուղղակի չեմ հասկանում Դումայի այն աշխատաւորականների և մի քանի սոցիալ-դեմոկրատների գործելակերպը, որոնք բլոկի դէմ էին ձայն տւել այն պատճառով, որ այդ բլոկը բաւարար չափով եռանդուն չէ։ Նրանք վախում են խանգարել իրենց սկզբունքային մաքրութիւնը բուրժուազիայի հետ համագործակցելով, իսկ իրապէս աշխատակցում են ամենառէակցիոն և փչացած խաւերի հետ... Նրանք կրկնում են այն հին ճակատագրական սխալները, որոնցից խուսափելը յամառօրէն պահանջում է մեզանից քաղաքական նոր դրութիւնը...

Հանդէսի նոյն համարում զետեղւած յօդւածի մէջ Պլեխանովը արտայայտւում է պատերազմական վարկերի քւէարկութեան հարցի վերաբերմամբ։ Նրա համար այստեղ սկզբունքային ոչինչ չկայ։ Ամեն ինչ կախումն ունի հանգամանքներից։ Իսկ այժմեան հանգամանքներն այնպիսի են, որ սոցիալիստները պէտք է ձայն տան պատերազմական վարկ բաց թողնելու համար և ուժասպառ պաշտպանելու են այն բոլոր միջոցները, որոնք կարող են թեկուզ փոքր չափով, յետ կասեցնել գերմանական իմպերիալիզմի յաջողութիւնները, որոնք մի սպառնալի սպառնալիք են միջազգային սոցիալիզմի համար»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հայկ. Կով. լիազօր Կ. Սասունին հեռագրում է, որ Մուշի և Խնուսի փախստականները, մօտ 15,000 հոգի փոխադրւում են Բասենի ուղղութեամբ։ Հարկաւոր է միջնորդել, որ նրանց տեղափոխւեն տաճկական Բասեն։ Շատալով ուտելիք, հագուստ և բժշկական օգնութիւն է պէտք։ Մի քանի օր առաջ ստացւած նոյն լիազօրի զեկուցման մէջ ասւած էր, որ այնտեղի փախստականների թիւը 30,000 է։

✦ Հայկ. Կ. կոմիտէն խնդրել է փախստականների գործի գլխաւոր լիազօր զեներալ Թամամշևին, որ թոյլատրէ Տրապիզոնից 4,000 որբերի հագուստի համար՝ առանց մաքսի Կովկաս փոխադրել Կ. Կոմիտէի տրամադրութեան տակ գտնւած մանուֆակտուրային ապրանքները։

✦ Նոյն կոմիտէն իր լիազօր Ղամարեանի առաջարկութեամբ Խնուսում բանալու է պարենաւորման պահեստ։ Կոմիտէն Խնուսի լիազօրին ուղարկեց 4,000 ռ. հացահատիկներ գնելու համար։

✦ Փախստականների գործի գլխաւոր լիազօր զեներալ Թամամշևը առաջարկել է Հայկ. Կենտ. Կոմիտէին, Երզրումում փախստականների որբերի համար ապաստարան բաց անել։

✦ Թիֆլիսում գտնւող Աստրախանի Հայ Կանանց Կոմիտէի ապաստարանի հոգաբարձութիւնը, Բագւի հայ գաղթականներին նպաստող և Ալէքսանդրապոլի կանանց կոմիտէները խնդրել են Հայկ. Կ. Կոմիտէին, որ իրենց որբանոցների համար նպաստ տրւի, ինչպէս տրւում է միւս կոմիտէներին։

✦ Ալէքսանդրապոլ՝ պ. Ց. Միրզոյեանին Հ. Կ. Կոմիտէն ուղարկեց 4,000 ռ., նրա նախաձեռնութեամբ բացւած որբանոց-ապաստարանի պահպանութեան համար և 6,000 ռ. Դիլիջանի որբանոցների յուլիսի երկրորդ կիսամեակի ընթացիկ ծախսերի համար։

✦ Փախստականների գործի գլխաւոր լիազօրի կարգադրութեամբ Քաղաքների Միութեան Կովկ. բաժանմունքի տրամադրութեան տակ է դրւած 20,000 ռ. Սովամաստ յարս բարաքների կահաւորման և 8,000 ռ. ամսական ընթացիկ ծախսերի համար։

✦ Ռումինիայի վրայով Կուբանի շրջանն են եկել 35 սերբ փախստականներ։ Այդ առթիւ փախստականների գործի գլխաւոր լիազօր զեներալ Թամամշևը միջնորդել է փախստականներին օգնող յատուկ խորհրդակցութեան առջև, որ նրանց պետական նպաստ տրւի։

„ՀԱՒԼԱԲԱՐ ՊԱԼԱՍ" ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Այսօր, յուլիսի 31-ին, 1916 թ.

Հայ Օպերետա.-Դրամ. խումբը, ղեկ. ԱԴԱՄՈՆ ԴԱՒԹԵԱՆԻ, մասնակցութեամբ դեր. ՎՐՈՅՐԻ, վերադառնալով շրջագայութից կը խաղայ

Նաև նորագրած նոր երգերով ու ազգային պարերով

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ-ԱԼԱՆ

4 գործ., Ուզէիր-բէկ Հաջի-բէկովի, թարգ. Աղաւնի։

Գլխաւոր դերերը կը խաղան.—1. ՍՈՒԼԹԱՆ-ԲԷԿ—պ. Վրոյր, ԴԺԻԼՋԻԼԱ—տիկ. Արշալոյս Դաւթեան, 3. ԱՍԻԱ—օր. Հեղինէ Գալեան, 4. ԱՍԿԵԱՐ—պ. Ադամոն Դաւթեան, 5. ՎԱԼԻ—պ. Ղուկասեան։

✦ ✦ Արեւելեան նուագածական խումբ ղեկավարութեամբ պ. ՍԵՐԺԻ ✦ ✦

Տեղերի գները 1 ռ. 75 կ.—50 կ., օթեակներ 4 ռ. ✦ Սկիզբն է ժ. 9-ին երեկ.

Դահլիճը շատ հով կը լինի, շնորհիւ ձեռք առնւած միջոցների։

Ռեժիսոր և ղեկ.՝ պ. ԱԴԱՄՈՆ   Դիրիժոր՝ պ. ՍԵՐԺ

ԼՐԱՏՈՒ

ԹԻՖԼԻՍ

Երեկ Թագաժառանգի ծննդեան օրը քաղաքը զարդարւած էր դրօշակներով, երեկոյեան հրավառութիւն կար. հիմնարկութիւնները փակ էին։ Վանքի և Ալէքսանդր-Նեւսկու տաճարներում հանդիսաւոր մաղթանք կատարւեց Թագաժառանգի արեւշատութեան համար։

✦ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ամսիս 28 ին, ցերեկւայ 5 ժ. 20 րոպէին այցելեց Կովկասի Փոխարքային Կոջորի ամարանոցի ապարանքում։ Փոխարքայի հրաւէրով և յատուկ տեսակցութիւն ունեցաւ՝ առանձին, Փոխարքայի առանձնասենեակում։ Տեսակցութիւնը եղել է սիրալիր, յուսադրական և սրտագին, որից Կաթողիկոսը հեռացել է գոհ սրտով. իր հրամեշտի օրհնութիւնը տալով Մեծ Իշխանին և Մեծ Իշխանուհուն։ Տեսակցութիւնը տեւել է 23 րոպէ։

✦ Յուլիսի 29-ի երեկոյեան Կաթողիկոսին առաջնորդարանում այցելեց Փոխարքայի քաղաքացիական մասի օգնական իշխան Օրլովը։

✦ Յուլիսի 29 ի երեկոյեան՝ ժամը 11-ի գնացքով Էջմիածին մեկնեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր շքախմբի անդամների հետ։ Արքայական սրահը, Կաթողիկոսին ճանապարհ դնելու համար եկել էին՝ Փոխարքայի քաղաքացիական մասի օգնական իշխան Օրլովը, Փոխարքայի դիւանատան տեսուչ Կոլոգրիւովը, զինւորական հաղորդակցութեան կառավարիչ Գեսկետը (որը և ուղեկցեց առանձին վագոնով), նահանգապետ Մանդրիկան, քաղաք. վարչութեան անդամ Աթաբէկեանը, ազնւականների պարագլուխ Իզը. Արխազին, ոստիկանապետ Զգանովսկին, հայ հոգեւորականութիւնը և ընդունելութեան յանձնաժողովի անդամներն ու մի քանի բարձրաստիճան անձինք։ Կաթողիկոսի հետ արքայական սրահում բոլոր բարձրաստիճան անձինք տեսակցութիւն ունեցան, որոնք յետոյ մինչև վագոն ուղեկցեցին Կաթողիկոսին։ Մինչև Սանահին ուղեկցելու համար մեկնեցին Մեսրոպ եպիսկոպոսը և ընդունելութեան յանձնաժողովի նախագահը։

✦ Անդրկովկասեան զինւորական հաղորդակցութեան կառավարիչ Ա. Գեսկետը կարգադրել է, որ Բագւից—Փոթի ուղղութեան ճարտարար գնացքների կոնդուկտորների պաշտօնում ընդունեն կանանց, որոնք պէտք է նախօրոք ծանօթ լինեն իրենց պարտականութիւններին։ Նրանց համար ծրագրւած է յատուկ տարազ։

✦ Տրամւայի վարչութեան մէջ կանանցից ստացւած են մեծ թւով խնդիրներ կոնդուկտորի պաշտօնի համար։ Մինչև յուլիսի 29-ը ընդունել են 6 կին-կոնդուկտոր, որոնք արդէն պաշտօնավարում են։

✦ Քաղաքների Միութեան Կովկ. բաժանմունքը Մոսկւայի գլխաւոր կոմիտէից տեղեկութիւն է ստացել, որ մերժւած է Կովկ. բաժանմունքի պէտքերի համար 50 վագոն շաքար ստանալու դիմումը։

✦ Նորին Մեծութեան Կայսրուհու անւան Թիֆլիսի պահեստը յուլիսի 23—28 ը զանազան հիմնարկութիւններից և անձերից ստացել է 2 616 ռ. 31 կ. նւէր։

✦ Կովկասի ուսումնական շրջանի հոգաբարձու Ն. Ռուդոլֆը վերադարձաւ Պետրոգրադից և ստանձնեց իր պաշտօնը։

✦ Վաղը նշանակւած է զինւորագրւածների ժամանակաւոր քաղաքային կոմիտէի հերթական նիստը։

✦ Մի քանի օրւայ խիստ շոգերից յետոյ երրորդ օրն է Թիֆլիսում անդադար անձրև է տեղում։

✦ Յուլիսի 27 ին և 28-ին առաքւել են 12 վագոն ալիւր, 2 վագոն քարադ, 2 վագոն գետնախնձոր, 2 վագոն փայտ և 1 կէս վագոն գինի։

✦ Յուլիսի 23 ից մինչև 30-ը հիւանդանոցներն են մտել հայ զինւորականներ՝ Միք. Միրզոյեան (բժիշկ), Ռ. Նորինեան, Ա. Յարութիւնեան, Գ. Խանզադեան և Ն. Մինասեան։

✦ Սոսյանը Ղազարոս Աղայեանի «Երկու Քոյր», Գ. տպագրութիւն, էջ 98, գինը 1 ռ., որից 30 տոկոսը յատկացւած է որբերին։

Վրիպակ.—«Հորիզոն»-ի № 168-րդի 3-րդ էջի 2-րդ սիւնակի ներքեից առաջին տողում տպւած է ճանաճան չի, պէտք է լինի ճանաճան և։

ԿՈՎԿԱՍ

Նկատելով, որ Կուբանի շրջանում և Սև ծովեան նահանգում տարածւած են զանազան կեղծւած խմիչքներ, գեներալ Բարիչը թոյլատրել է այդ շրջաններում գինու վաճառքը, պայմանով, որ 10 աստիճանից աւել ալկոհոլ չպարունակէ իր մէջ և ենթարկւի բոլոր ակցիզային օրէնքներին։ Գինու վաճառքը թոյլատրելով հրահանգւած է բոլոր ոստիկանական և զինւորական պաշտօնեաներին խստիւ հետևել, որպէսզի կեղծւած խմիչքներ չվաճառւեն։

✦ Վլադիկավկազում ձերբակալւած են մի քանի կանայք, որոնք շրջելով ճաշարանները, «ի յիշատակ» վերցնում, հետները տանում էին ափսեներ, դանակներ և պատառաքաղներ։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վ. ԱԳՈՒԼԻՍ. — Վերջերս տեղիս մսավաճառները (քասաբներ) գործադուլ են արել, մսի սակագինը բարձրացնելու համար։ Մօտ երկու շաբաթ է միս բոլորովին չեն մորթում։ Սրան չնայելով մի քանի անհատներ, սկսեցին իրենք միս մորթել ու սակագնով (35 կ.) ծախել, միայն հայերին։ Բայց այս բոլորովին չազդեց մսավաճառների վրայ, նրանք շարունակում էին իրենց կապրիզը և, բացի այդ, միսը բաւարարութիւն չէր տալիս ամբողջ գիւղին։ Ցանկանալով այս գործը աւելի լաւ հիմքի վրայ դնել, տեղացիք մի ժողով գումարեցին, ուր ընտրեցին երեք հոգուց բաղկացած մի մարմին, որը պիտի ղեկավարէ այս գործը։ Ընկերութիւնն ունի լաւ գումար, և եթէ գործը կարողանան առաջ տանել, աւելի կաճի։ Միտք կայ մի քանի մարդ ուղարկել շրջակայքը ոչխար գնելու։ Այժմ յաւելյում ծախւում է երկու տեսակ միս՝ մէկը հայերի մորթածը, հայերի համար 35 կ. ֆունտը, միւսն էլ թուրքերինը 40 կ.։ Եւ բացի այդ, հայը եթէ սակագնից բարձր, միս առնի, ենթարկւում է ընկերութեան կողմից ֆունտին 10 կ. տուգանքի։ Ցանկալի է, որ այս ընկերութիւնը իր վրայ վերցնէր և ցորեն ծախելը, որի գինը օր աւուր բարձրանում է, և այժմս ծախւում է փութը 5 ռ. 50 կ.։ Արս. Դողրեցի

ՍԱՂԽՈՐԻ. — Յուլիսի 24-ի երեկոյեան մի երկու համարանցիների և սիրողների մասնակցութեամբ ներկայացւեց Ալ. Արէլեանի «Մարուշ Ճրագներ» պիէսը և մի վոդեւիլ։ Սաղխորի հայ գաղութը առաջին անգամն է, որ իր բեմի վրայ տեսնում էր հայկական ներկայացում։ Թատերասրահը ծայրէ ի ծայր լիքն էր։ Ցուցադրւեցին նաև գաղթականական և կամաւորական պատկերներ, որոնք շատ մեծ հետաքրքրութիւն առաջ բերին հասարակութեան մէջ։ Զուտ արդիւնքը, մօտ 50 ռուբլի, յատկացւեց տեղիս հայոց եկեղ. ծխ. դպրոցին։

կենտրոն ճակատից, մաքուր սիրոյ արեգակի ջերմ ճառագայթները ցրում են նրա հոգու մառը։ Այդ այն րոպէներն են, երբ նրա կողքին է Կատեան, Իւան Սերգէևիչի քարտուղարուհին, մի ազնիւ ու խելացի աղջիկ, որցեա ուսանողուհի, որ ապրում է նոյն տան մէջ։ Նա իր անմեղ ու վսեմ ապրումներով հրեշտակ այնպիսի հանգիստ է բերում Ֆեդեայի հոգուն, այնպէս է վարակում իր տրամադրութեամբ, որ երկուսն էլ մանկական ոգևորութեամբ զգում են շողշողուն արևի, ոսկի անձրեւի և գունագեղ ծիածանի գեղեցկութեան հաճոյքը. սիրտը յուզւում է, հնչում է մանկական երգնաքու խօսքը, ծնւում է սփոփիչ հաւատը, թէ «կը գայ խնդութիւնը»։ Երբ Յիսուս թողեց աշակերտներին Գեթսեմանի այգում, իսկ ինքը գնաց աղօթելու, պատւիրելով նրանց արթուն մնալ, նրանք քնեցին, թմրեցին։ Մենք էլ այդպէս ենք, ասում է Կատեան, վշտից քնել ենք, բայց կը զարթնենք ուրախութիւնից՝ կը գայ այդ ուրախութիւնը։

Ասացինք, որ բոլորովին այլ տիպի մարդ է Ֆեդեայի եղբայրը—Գրիշան։ Սա ատում է իր եղբորը, աւելի ճիշտ է ասել, եղբօր հանգամանքներն ու հայեացքները։ Նրա հոգեկան աշխարհում գերակշռող դեր են խաղում կրօնական զգացմունքները։ Նա գտնւում է մի հեղինակաւոր ծերունու, ինչ որ կրօնաւորի ազդեցութեան տակ, շարունակ յաճախում է նրան և շարունակ նրանից խրատներ ու խորհուրդներ է ստանում։ Ասենք այստեղ, որ վերջ ի վերջոյ Գրիշան թողնում է հայրական տունը և գնում է մենաստան, իր ծեր կրօնաւորի մօտ։ Բայց մինչ այդ նա գործիք է դարձած այն սեբանակի ձեռքին, որի գլուխն են կանգնած կրօնաւոր կոյր պառաւ տատը (Իւան Սերգէևիչի նախկին կնոջ մայրը) և խորհրդաւոր ծերուկը։ Նա հետևում է իր եղբօր քայլերին, լրտեսում է և վերջը գողանում է նրա նամակները։ Պառաւ միանձնուհին շտապում է բաց անել իր փեսայի աչքերը, պատմում է ամեն ինչ և յանձնում է նրան նամակների կապոցը։

Այստեղ պէտք է երկու խօսք ասենք և հօր մասին։ Իւան Սերգէևիչը հասակն արդէն առած, աշխարհի չարն ու բարին տեսած, առողջ դատողութեամբ, կեանքի փորձով իմաստուն, խելացի, բարի և ազնիւ մի մարդ է։ Նա չի կարողանում հասկանալ իր որդոց հոգեբանութիւնը, չի կարողանում ընդունել ոչ Ֆեդեայի և ոչ Գրիշայի կենսահայեացքը։ Նա համոզմունքով դեմոկրատ է, նարոդնիկ, զեմստւօյական գործիչ, որ գործ ունի շարունակ ստատիստիկական թւերի ու հաշիւների հետ, տեսնում է իր շուրջը, ժողովրդական մասսայի մէջ տիրող խաւարամտութիւնը, հարբեցողութիւնը, ամեն կարգի անառակութիւնները։ Նա չի կարողանում հասկանալ Ֆեդեայի քարոզը, թէ մարդիկ կարող են վերջ տալ իրենց կեանքին ույժի, բանականութեան և պարտքի լինելութիւնից, առատութիւնից, վայելքի անհունութիւնից, երջանիկ վայրկեանի յաւիտենականութիւնից։ Կը գայ ժամանակ, և մարդիկ, ազատ ու երջանիկ, վերջ կը տան իրենց կեանքին կամովին, յօժար, հանգիստ ու անվրդով. մահը կը դառնայ մի բնական և փափագելի անհրաժեշտութիւն—յոգնած ու վաստակած մարդը հանգիստ է որոնում, ուրախ ու երջանիկ մարդը՝ անէացում, վերջ, յաւիտենական հանգիստ։ Իւան Սերգէևիչը սակայն չի կարողանում հասկանալ նաև իր երկրորդ որդուն, մոլեռանդ Գրիշային ու նրա բոլորովին այլերանգ մտահայեցողութիւնը։ Գրիշան մի միստիկ է, մի հաւատացող, բնազանցական խոհերով տոգորւած, որ, թէև մաթեմատիկոս, բայց համոզւած է, թէ կեանքում գոյութիւն ունեն, կատարւում են հրաշքներ. հենց նոյն իսկ գիտութեան մէջ, մաթեմատիկական թէօրիաների աշխարհում կան, գոյութիւն ունեն այդ հրաշքները։ Հայրը, որ սովոր է թւերի սառն ու պարզ իմաստին, բնականաբար չի կարող հասկանալ որդու կեանքից հեռու, անապացոյց ու վերացական իմացութիւնը և այն եզրակացութեան է յանգում, թէ երևի այստեղ էլ կրկնւում է դարձեալ հին ճշմարտութիւնը, «Հայրերի ու զաւակների» հակամարտութիւնը, միայն գլխիվայր, թարս կերպով—առաջ զաւակներն էին առողջ դատողութեան ու ռէալիզմի ջատագովները, այժմ հայրերը։

Բայց դառնանք դրամայի շարունակութեանը։

Ց. Բաղդասարեան

digitised by A.R.A.R.@

— Վերջապէս երկարատև երաշտից յետոյ ամսիս 19—20-ին յորդ անձրև եկաւ։ Հունձը սկսուած է արդէն։ Եգիպտացորենի բերքերը լաւ են։

Սարիծ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԼԻԲԿՆԵԽՏԻ ՃԱՌԸ

Մայիսի 1-ի առթիւ Լիբկնեխտի հրապարակային ճառի բնագիրն անցել է «Թայմզի» ձեռքը։ Ճառն սկսւում է այսպէս.

«Ընկերներ և բարեկամներ,

Մի քանի տարի առաջ մի սրամիտ սոցիալիստ նկատել ասեց, որ Պրուսիայում գերմանացիներն ունին երեք իրաւունք. զինւոր դառնալ, տուրքեր վճարել, լռել։ Մեր սոցիալիստ նկատողութիւնն առանձնապէս շատ ճշմարիտ է այսօր։ Ներկայումս մենք ամբողջովին վայելում ենք պրուսական պետութեան այդ երեք առանձնաշնորհութիւնները։ Ամեն մի գերման քաղաքացի իրաւունք ունի կրել զէնքի բոլոր տեսակները, նոյնիսկ անչափահաս պատանիները տարւած են զինւորի ծիծաղելի դերը կատարել։ Դրանով այդ մատղաշ հոգիների մէջ խորապէս արմատացրին տանելութեան ոգին։ Երկրապահ ծեր զինւորը տարպւած է տամանակից աշխատանք կատարել գրաւած հողերում, հակառակ պետական սահմանադրութեան արտամղութիւններին, որոնք նրանց զօրակոչը թոյլատրում են միայն հայրենիքի պաշտպանութեան համար։ Տուրքեր վճարելու առանձնաշնորհումը գերմանացի քաղաքացին շատ աւելի մեծ չափերով է վայելում բռնանքման այն գործում, որը նրան հարկադրեցին, քան արտասահմանեան իր եղբայրները։ Եւ նմանօրինակ ուրիշ առանձնաշնորհումներ են սպասում նրան ապագայում, պատերազմից յետոյ։ Գերման ժողովրդի մէջն այժմ վճարած տուրքերն ոչինչ են՝ համեմատած այն ծանր բեռին, որ նա պէտք է կրէ իր ուսերի վրայ, պատերազմից յետոյ, և որի համար նրա տէրերը պատրաստում են նրան չտես արտոյոյզ փոփոխանկտաւութեամբ՝ պաշտօնական մամուլի միջոցով։ Նոր Գերմանիան անվճելի իրաւունք ունի լռել։ Մեր պաշտօնական մամուլը վերջերս հեղեղուց զինւորների կանանց ուղղուած յորդորներով. կանայք չպէտք է տրտնջան, ի սէր Աստծու, կենսամթերքների պակասութեան համար։ Բերանները պինդ փակեցէք, երբ ձեր երեխաները քաղցած են, լռեցէք, երբ ձեր երեխաները լաց են լինում հաց պահանջելով, լռեցէք, և ժամանակ նամակ մի գրեք ռազմաճակատը...»

Սոցիալիստ հռետորը չկարողացաւ շարունակել, որովհետև ոստիկանութիւնը ձերբակալեց նրան և ձիաւոր պահակազօրքը ցրեց ամբոխը։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ

ԹՈՒՐՔԱՀԱՅ ՍՊԱՅ ԱՐՏԱՇԷՍ ԱՄԻՐԵԱՆԻ ԴԱՏԸ

Թուրք բանակի զինւոր սպայ հայազգի Արտաշէս Ամիրեանին յուլիսի 25-ին դատում է զինւորական դատարանը՝ ըստ I մասի 394 յօդուածի։

Պաշտպանում է երդ.-հաւ. Տ. Ցովհաննիսեան։

Մեղադրական ակտը հետևեալ կերպ է պատկերացնում նրա գործը։ 1915 թ. դեկտեմբերի 14-ին Զըյտ թերակղզու հիւանդանոցի բժիշկ պ. Ուսեսկին կարգադրեց փելչեր Բուզրովին, որ Ամիրեանին առանձին սրահից տեղափոխի սպաների ընդհանուր սրահը։ Երեկոյեան նա մի երկրորդ սանգաւ Ամիրեանից, որով խնդրում էր՝ իրեն թողնել առանձին սրահում, որովհետև ծանր է լինել թուրք սպաների մէջ։ Բժիշկը համաձայնեց, բայց չուզում էր փելչերը և զանգահարեց, որ Ամիրեանը ամեն առիթով անարգում է իրեն և անգամ համարձակւել է զինւորների ներկայութեամբ չարախօսել Նարբէն կայլ կոմենդանտի պաշտօնակատար կապիտան Դաւիթովի մասին։

Նախնական քննութեան ժամանակ Ամիրեան չեչտեց, որ ի սրտէ յարգում է ռուսականը և ռուսներին՝ իր հայրենիքի փրկարարներին, ուստի և երբեք յանցաւոր չէ համարում իրեն։ Դիտաւելին՝ նա յարգում է կապիտան Դաւիթովին, որպէս մարդու և ռուս սպայի։

Դատարանին իր բացատրութիւնները տալով սպայ Ամիրեանը յայտնում է, որ անչափ ծանր է իրեն համար, որ զաւակն է արեան մէջ լողացող և Ռուսիային ձգտող մի հայրենիքի, կանգնել ռուսաց դատարանի առջև, որպէս մեղադրեալ։ Այդ մի խոր վիրաւորանք է ռուս ժողովրդի և բանակի նկատմամբ։ Ի լրումն իր ասած հիւանդական բացատրութեան՝ նա յայտնում է, որ այդ քննութիւնից յետոյ է միայն իմացել, թէ ո՛րչափ զգուշանում են սպաները ընդհանրապէս և երկրորդ թուրք կապիտան Էշմ-Շեքւէն՝ մասնաւորապէս։

Շրջանային ռազմական դատարանը մեղաւոր է համարում սպայ Ամիրեանին և ենթարկում 10 օրւայ բերդարգելութեան։ («Արև»)

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մոսկւայից հեռագրում են „Кавк. Сл."-ին, որ պարենաւորման գործի Մոսկւայի լիազօր Գրուզինովը, այցելելով ներքին գործերի մինիստրի օգնական գրաֆ Բոբրինսկուն, մատնանշել է, որ զինեկոչի յետաձգումը մինչև օգոստոսի 15-ը՝ բաւական չէ դաշտային աշխատանքները աւարտելու համար։ Բոբրինսկին համաձայնել է այդ բանին, յայտնելով, որ մինիստրների խորհրդի միւս անդամներն էլ ընդունում են, որ անհրաժեշտ է զինեկոչը աւելի յետաձգել։

— Մոսկւայի նահանգական վարչութիւնը և կինի բարձր իշխանութիւնը միջնորդել են, որ զինեկոչը յետաձգւի մինչև հոկտեմբերի 1-ը։

— Կիսապաշտօնական „Кавказъ" լրագիրը գրում է. «Կովկասեան ճակատում յարւած կռիւների կենտրոնն անցել է Մուշ—Բաղէշի շրջանը, ուր թուրքերը, կենտրոնացնելով խոշոր ույժեր, յարձակման են դիմել հարաւից։ Մեր նահանջը դէպի հիւսիս գնալով դանց ույժերի ճնշման տակ՝ բնաւ սպառնալից չէ։ Իրենց յարձակման թափով թուրքերը շատ են ուշացել, և նրանց առաջխաղացումը առաջուց դատապարտւած է անաջողութեան։ Եթէ այդ յարձակումը սկսէր մի ամիս առաջ, երբ մեր բանակը զբաղւած էր բաւական բարդ մանեւր ծաւալելով Երզնկայի ճանապարհների վրայ, այն ժամանակ նա խոշոր բարդութիւններ կարող էր առաջացնել և թերևս անցանկալի հետևանքների հասցնէր մեզ. իսկ այժմ, երբ մենք գրաւել ենք այն շրջանը, ուր ապահովաբար մեր ձեռքումն է Երզնկան և ճակատի վրայ ապահով կապ հաստատելու գործը աւարտւած է,—մենք կարող ենք ազատ կերպով ձեռնարկել ինչ մանեւր որ ուզենանք՝ թուրքերի այդ համարձակ փորձին վերջ տալու համար»։

— Գենդալեա Մորաւը „Berl. Tag."-ի մէջ ասում է, որ թիւրքերի ժամանակցութիւնը գեներալ Բրուսիլովի զօրքերի դէմ գործող բանակի մէջ ապացուցանում է, որ Թիւրքիան անջատ հաշտութիւն չի կնքիլ։ Այդ ապացուցանում է նոյնպէս, որ Գալիցիայում կենտրոնացած թիւրքերը հեշտութեամբ կարող են անցնել Ռումինիայի սահմաններով։ Բուլղարիան բաւականաչափ ուժեղ է, որպէս զի դիմադրէ սերբերին և իր զօրքերը հանդէս բերէ Ռումինիայի դէմ։

— Սոֆիայից հաղորդում են, որ ռումինական պատրաստութիւնների մասին Ռադոսլաւովի արած հարցումին ռումինական կառավարութիւնը պատասխանել է, որ պատրաստութիւնները ուղղուած չեն Բուլղարիայի դէմ։

— Բուխարեստից հաղորդում են, որ Բրատիանուն պատերազմին միջամտելու համար անհրաժեշտ է համարում սպասել գեն. Սարրայլի յարձակման հետևանքներին, նմանապէս և յունական ընտրութիւնների վախճանին։

— «Բորսեբոտ»-ը մեղադրում է գերմանական կրոնպրինցին անընդունակութեան մէջ և հարցնում է, թէ ինչու է նա շարունակում բանակի հրամանատար մնալ։

— Մաքսիմիլիան Հարդէնը «Ցուկունֆտ»-ի մէջ յարձակւում է Հոհենցոլերների վրայ և հարցնում է, թէ մինչև երբ Գերմանիան պիտի տանի այդ դինաստիայի բեռը։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Պետրօգրադ, 25 յուլիսի

Ուղարկելով խմբագրութեանդ երեք հարիւր ռուբլի, որ իմ տրամադրութեան տակ է դրել Պետրոգրադի Հայ Կանանց ընկերութիւնը, ես իմ կողմից այդ գումարը յատկացնում եմ իմ քաղաքի վաղաժամ մեռնող Արտաշէս Սուքեանի որբերի ֆոնդին։

Անդրանիկ

Խմբագիր՝ Ս. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Սրբեւեկութիւնը ճեմճակած և Թիֆլիսի ժամերով

(Սահմանած մայիսի 1-ից)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է	
Բաքու № 6 արագ	11 ժ. 13 ր. առ.
» № 8 » լրաց.	3 ժ. 54 ր. ցեր.
» № 4 պոստատար	9 ժ. 28 ր. երեկ.
Բաթում № 3 »	11 ժ. 03 ր. առ.
» № 9 մարդատար	10 ժ. 33 ր. երեկ.
Երևան և Ջուլֆա № 4 պոստատար	11 ժ. 13 ր. երեկ.
Սարիղամիշ, զինւորական № 316/631 մարդատար	9 ժ. 48 ր. երեկ.
ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ	
Բաքւից № 3 պոստատար	10 ժ. 08 ր. առ.
» № 7 արագ լրաց.	4 ժ. 12 ր. ցեր.
» № 5 »	8 ժ. 48 ր. երեկ.
Բաթումից № 3 մարդատար	9 ժ. 52 ր. առ.
» № 4 պոստատար	8 ժ. 48 ր. երեկ.
Երևանից և Ջուլֆայից № 3 պոստատար	8 ժ. 10 ր. առ.
Սարիղամիշից, զինւորական № 648/299 մարդատար	8 ժ. 13 ր. երեկ.

Ամառանոցային գնացքներ

ԹԻՖԼԻՍԻՑ մեկնում է Բորժոմ № 19, ամեն օր 3 ժ. 19 ր. ցեր., Բորժոմ է հասնում 8 ժ. 57 ր. երեկ.

Բորժոմ է մեկնում № 17, 8 ժ. 27 ր. առաւօտ. է հասնում 2 ժ. 06 ր. ցեր.

ԹԻՖԼԻՍ է հասնում № 20 ամեն օր, 7 ժ. 43 րոպ. առ. և № 18, 10 ժ. 12 ր. երեկ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրզրումի վիլայէթի Խնուսի Կաւրան-Գազի գիւղացի, Ցարութիւն Սարգսեան Ցակոբեանը փնտրում է իր մօրը՝ Այծասին, եղբօրը՝ Գրիգորին և եղբօր կնոջը՝ Վարդոյին իր երեխաներով, որոնց անունները հետևեալներն են՝ Մարիամ, Գինիվարդ (Նուարդ) և Աւետիս։ Խնդրում է բոլոր գաղթականական գործով զբաղւող մարմիններին, որ եթէ պատահի վերոյիշեալ անձերից որևէ մէկը՝ անմիջապէս տեղեկացնել Ցարութիւն Սարգսեան Ցակոբեանին։ Նոյնը և բոլոր որբախնամ մարմիններից, որ եթէ որբանոցներում կան յիշեալ երեխաներից և կամ Տաճկա-Հայաստանի նորաւատ վայրերում, զննելով բոլոր որբանոցները, նոյնպէս տեղեկացնել Ցարութիւն Սարգսեան Ցակոբեանին, որի հասցէն հետևեալն է. г. Тифлисъ, 11 пол. уч. Авневская ул. № 3, Арутюну Акопянъ.
1054 3—1

ԳՈՂԹԱՆ Փառակա գիւղի Ղևոնդեան դպրոցի համար հարկաւոր է միջնակարգ կրթութեամբ մէկ ՈՒՍՈՒՑԻՉ և մէկ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ, ցանկալի է լինել քոյր և եղբայր կամ ամուսիններ։ Ուսուցիչը պիտի լինի ազատ զինւորական պարտականութեան կոչւելու վտանգից։ Դիմումների հետ պէտք է ուղարկել վկայականների պատճէնները և յայտնել թէ նախորդ տարին որտեղ է պաշտօնավարել և ինչ առարկաներից։ Ուսուցչի ռոճիկը 600 ռ., ուսուցչուհունը 500 և բնակարան։ Դիմել Ղևոնդ Ցակոբեանին. Թիֆլիս, Նիկոլաևսկի, 46 (Николаевская, 46). 1057 2—1

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ●● ●●● ԾԱՌԱՅՈՂ
Դիմել հետևեալ հասցէին. Авлабаръ, Кахетинская пл., домъ Вартанова, № 1, Кондитерская и молочная «Эсперо», Ե. Մութաֆեանին. 1055 1—1

ԴՇԼԱՐԻ հայոց եկ.-ծխ. դպրոցի համար հարկաւոր են. — 1) մի փորձւած ուսուցիչ 20 դասով 35 ռ. դասագնով, կը ստանայ աւագութեան 200 ռ. և հոգաբ. քարտուղարութեան համար 100 ռ., ընդամենը 1000 ռ.։ 2) Մի ուսուցիչ 22 դասով 35 ռ. դասագնով։ Երկուսն էլ պէտք է լինեն զինւորագրութիւնից ազատ։ Առանձնապէս են գնահատւում հայոց լ. և պատմութիւն, բնագիտութիւն և երկրաչափ. ձեռքբեր.։ Դիմել հոգաբարձութեան ներկայացնելով վկայականները և յայտնելով որտեղ և քանի տարի ուսուցչութեամբ պարապել։ Кизляръ, Т/о. Армянское Приходское Попечительство. Փոխ-նախագահ հոգաբ.՝ Հ. Մելքոնեան, քարտուղար՝ Ս. Կարապետեան։ 1052 2—1

«ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԲԻՒՐՈՒ» ԿՈՂՄԻՑ
Ի միւս Սարիղամիշի հայ գերիների՝ հետևեալ անունները հասել են մեզ ժամանակ մի նամակից։
Ննխա Սիման Սահակեան՝ Ննխա գիւղից, Օհան Յովսէփ Ցուսանդեան՝ Գոմաձոր, Ռուբէն Եղիազար Սեֆերեան՝ Հաճին, Տիգրան Միլոն Փուչիկեան՝ Տիգրանակերտ—լեզբի, Վարչիկեան Մանուկ Արմէշեան՝ Վան—Լեզք, Ծաքրօ Փօղոս Սարգսեան՝ Ժզրեցի, Գրիգոր Ցարութիւն Ճոյնեկեան՝ Ուալ—Իլաւէկ, Արշակ Ցակոբ Զլզաքեան՝ Բիթլիս—Դատւան։ 1053 1—1

ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ ԺԱՄԱԳՈՐԾՆԵՐ
զանազան աշխատավարձով։ Մանրամասնութիւնների համար դիմել նամակով. г. Харьковъ, Екатеринославская, 36. С. Вайнціеръ. 1051 3—1

Յուլիսի 28-ին կորցրել եմ
Ընտանիքիս միակ ապրուստ **180 ռ.**
մեծ թաշկինակի մէջ կապած։ Գտնողին խոստանում եմ 60 ռուբլի։ Հասցէս. Караклисская, 12. Յովսէփ Յովհաննիսեանին։ 1049 1—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՒՈՒՄ Է
Դ. ԱՆԱՆՈՒՆ
ՌՈՒՍԱՀԱՅԵՐԻ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ XIX ԴԱՐՈՒՄ
(1800—1870)
Հատոր առաջին, էջ IV+412
Գինն է 2 ռ. 50 կոպ.
Պահեստը՝ Բաքու, գրավաճառանոց «ПОСРЕДНИКЪ».
Թիֆլիսում վաճառւում է «Գիր» և «Դուտունեքերգ» գրախանութներում։
1017 3—1

Լոյս տեսաւ 2-րդ տպագրութեամբ
ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
ՌՈՒՍ-ՀԱՅԵՐԷՆ
ԲԱՌԱՐԱՆ
Ճոխացրած և վերամշակւած
(18,000 բառ, 662 էջ)
ԳԻՆՆ է 1 ռ. 25 կ.։ Կերպասը վճար. 1 ռ. 75 կ.
Նոյն հեղինակի՝
ՀԱՅ-ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ
ԳԻՆՆ է 1 ռ., վերաք. վճար. 1 ռ. 35 կոպ.
Դիմել՝ Тифлисъ, Ваке, собств. домъ А. И. Туманову.
486 30—19

ՊԵՐԵՎԱԼՆԻԻ
ծխական մի դասեան դպրոցին
ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է
ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
միջնակարգ կրթութեամբ, եկեղեցական երգեցողութեան գիտեցող։ Տրւում է ռոճիկ 400 ռ., վառելիք և բնակարան. դիմել այս հասցէով. Елисаветпольская поч. отд., Куб. обл. Попечителю сел. Перевальное.
1027 3—3

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԾԻՔՆԵՐԻՑ
ՊՐՈՎԻԶՈՐ
Գ. Փ. ԻՒՐԳԵՆՍԻ
ԲՈՐՆՕ-ՏԻՄՈԼԵԱՆ ՍԱՊՈՆ
Քրտինքի, պզուկի, պէզէնների, ուղերի, պզուկների և գեղին խալերի դէմ։
ՏՈՒԱԼԷՏԱՅԻՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ՍԱՊՈՆ ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ
Վաճառւում է ամեն տեղ.
Պահեստ՝ Г. Ф. Юргенсъ, Москва.
986 24—11

ԱԳՔԻՐՄԱՆԻ հայոց դպրոցի համար հարկաւոր է մի ուսուցիչ-խմբապետ, տարեկան 600 ռուբ. ռոճիկով։ Դասաւանդելու է հայ. լեզու, երգեց. և գծագ. շաբաթական 15 ժամ։ Ճանապարհածախս տրւում է։ Դիմել՝ Аккерманъ (Бессарабія), Армянскому Попечительству.
1041 2—

ՎԱՃԱՌՒՈՒՄ ԵՆ
Թ. Խզմալեանի և Գ. Միքայէլեանի կազմած հայ լեզւի
„Կայծեր" Դասագրքեր. I տարի 2 հրատարակ. բարեփոխւած 35 կ., II տ.—50 կ., III տ.—60 կ., IV տ.—80 կ.։ I, II և III տարիները նոր են հրատարակւած։ Վաճառւում են բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում։ Երևանում՝ «Культура» ապարանում, Бебутовская ул. 7.
Մեր հասցէն՝ Александрополь. Учителю Кеворку Микаелянъ, Большая Слободская, № 42. 1033 10—

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՑԱՐՄԱՐ ԱՌԻԹԻՑ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼՈՒ

ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՇԷՔԵՐՋԵԱՆԻ
ՀԻՊՆՈՏԻԶՄԻ ԵՒ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՄՏՔԻ ՔԱՂԱՔԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԸ
Այս նոր կուրսերը մասնաւորապէս պատրաստւած են այն նպատակով, որ ընթերցողը կարողանայ սովորել հիպնոտիզմը առանց ուսուցչի, առանց մեծ ծախսերի և առանց միջնորդի սոսկ մտքի ույժով։
Ընթերցողը հիպնոտիզմին տիրապետելուց յետոյ, կարող է բուժել զանազան տեսակ հիւանդութիւններ, որոնք նշանակւած են 32—րդ. դասում։ Հիպնոտիզմով կարելի է վերացնել վատ սովորութիւններ երեխաների մէջ. գողութիւն, ծուլութիւն, ծխել, մի խօսքով արմատախիլ անել ինչ որ վատ է ներշնչել ինչ որ լաւ է և օգտակար։
Հիպնոտիզմով դուք կարող էք ուղարկել ձեր ենթակային հեռու վայրեր, ուր գտնւում են ձեր սիրելիները և բարեկամները, որ նրանցից տեղեկութիւն բերէ ձեզ։ Հիպնոտիզմով դուք կարող էք, բացի գաղտնիքների մէջ թափանցելուց, և ապշեցուցիչ և ծիծաղ առաջ բերող սէանսներ (տեսարաններ)։ Հիպնոտիզմով դուք կարող էք իմանալ ով է վերցրել ձեր իրերը, կամ ուր էք կորցրել կամ թագցրած իրերի տեղը։
Արժէքի և ուրիշ բացատրութիւնների համար պիտի դիմել նամակով հետևեալ հասցէով. Сусанна Шекерджанъ, Вельяминовская ул., № 22, Тифлисъ.
1043 20—1

ԿԵՐՈՍԻՆՕ-ԿԱԼԻԼՆԻ ԼԱՄՊԱՆԵՐ
ԵՒ
Ֆոնարներ ամեն տեսակի
Ներքին և արտաքին լուսաւորութեան համար
Կերոսինօ-Կալիլնի սէտկաներ եւ մասեր բոլոր գոյութիւն ունեցող լամպաների, ու ֆոնարների համար մատչելի գներով առաջարկում է
Ս. Մ. ՇԱՀ-ՊԱՐՈՆԵԱՆՑԸ
Баку. Молоканская, 12. Հեռախ. 3.53.
963 30—2

ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԱՆՈՒԺՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Պրոֆեսորների, բժիշկների եւ հիւանդների բազմաթիւ փայլուն գովեստներից, ահա սղութեան պատճառով, ահա ենք ստլիս միայն յայտնի բժ. Պետական խորհրդական Վ. Վ. Խռուլի կարծիքին, որ պրակտիկայով պարապում է մօտ 50 տարի։

Մ. Փ. Դ-ր. Գլեզի պատրաստած պրեպարատը գործ ածելով երեք հասակին տառ տղամարդկանց վրայ, որոնք տառապում էին impotentia հիւանդութեամբ կէս տարուց աւելի, համոզւեցի, որ այդ ախտի դէմ գործ ածող միջոցներից

Դ-ր. Գլէզի պրեպարատը

անփոխարինելի է—ճակատակ իր ուժի դանդաղ, բայց հիմնական ազդեցութեան։ Ընդունելով թէկուզ աւելի պակաս դօզա—նոյն չափով 2 անգամ օրական, իմ հիւանդները 10 օր. ընթացք. իրենք համոզւեցին պրեպարատի հրաշալի ներգործութեան մասին։ Իմ 48 տարւայ պրակտիկայի ընթացքում գործ ածելով ամեն տեսակի excitantia et aphrodisiaca-ներ, նրանց ներգործող ազդեցութիւնը համեմատելով ամեն տեսակի հին ու նոր միջոցներից սկսած վերջացնելով Բրոն-Սեկարի հեղուկի հետ անգամ, պէտք է խոստովանեմ, որ «Դ-ր. Գլեզի պրեպարատը» ճեմեց մէկ բռնում է առաջին տեղը սեռական թուլութիւնը վերականգնելու վրայ գործած իր հիմնական ազդեցութեամբ։ Երիկամունքների արտադրած ֆոսֆատների վրայ կատարած ամենօրեայ փորձերը ցոյց տւին, որ այդ արտադրութիւնը երբեք չի մեծանում, և ֆոսֆատներն էլ օգտագործւում են օրգանիզմի մկանունքների կողմից։ Այս բանի համար բաւական է Heller-ի կատարած հանրամատչելի և անյայտնի փորձը, այն է եռացնելով սպիրտի լամպի վրայ փորձանօթի մէջ մէզի մի փոքր քանակութիւն, աւելացնելով վրան սուր կալիումի հատիկներ, կը տեսնենք, որ ֆոսֆատը դառնում է ամպանման գիրտի նման, որի մեծութիւնը ցոյց է տալիս ֆոսֆորային աղերի արտադրութեան չափը։ Այսպիսով ես կազմեցի ինձ համար «Դ-ր. Գլեզի պրեպարատի» կատարեալ գնահատութիւնը։

Դոկտոր Պետակ. Խորհրդ. Վիեննայի Վիեննական Խռուլ Օդեսսա։

Տղամարդկային անուժութեան, սեռային թուլութեան և նեարդայնութեան դէպքում, հիւանդները պէտք է առանձին զգուշութեամբ մօտենան նրանցից բուժւելու համար գոյութիւն ունեցող միջոցներին։ Բազմաթիւ անօգուտ միջոցներ գոյութիւն ունին, որոնք ժամանակաւորապէս միայն գրգռում են նեարդային համակարգութիւնը, իսկ ապագայում աւելի ևս ծանրացնում են հիւանդութիւնը։

Ռուսական-գիտական և յայտնի պրոֆեսորների կողմից հաւանութիւն գտած միջոցը տղամարդկային անուժութեան դէմ համարւում է ֆրանսիական «Դ-ր Գլեզի Գրանուլի» պրեպարատը։

Դ-ր Գլեզի Գրանուլի պրեպարատը եւրոպական խոշոր կլինիկաներում ընդարձակ քննութիւնների է ենթարկել և գիտութեան ներկայացուցիչների կողմից ճանաչւած է որպէս միակ արմատական և անպայման ուղիղ միջոց սեռական անուժութեան և նեարդային հիւծւածութեան զանազան ձևերի բուժման համար։

Դ-ր Գլեզի Գրանուլի-ն ներգործում է անմիջապէս նեարդա-սեռական կենտրոնների վրայ, որոնք կառավարում են մարդու սեռային գործունէութիւնը, ամրացնում է նրանց, անհետացնում է թուլութիւնը և վերականգնում է նորմալ սեռական գործունէութիւնը։ Սրա հետ միասին Դ-ր Գլեզի Գրանուլին ամբողջ նեարդային համակարգութիւնը լցնում է ֆոսֆորով, կազդուրում է բոլոր մկանային հիւսւածքները, անհետացնում է ընդհանուր թուլութիւնը, ուժերի անկումը, հոգեկան ճնշւածութիւնը, սրտի անկանոն բաբախումը, գլխացաւերը և նեարդայնութեան միւս նշանները։

Դ-ր Գլեզի Գրանուլի-ն միակ միջոցն է, որը պաշտօնապէս յանձնարարւում է յայտնի պրոֆեսորների կողմից անուժութեան բոլոր ձևերի դէմ և մեծ յաջողութեամբ գործ է ածւում եւրոպական սանատորիաներում, կլինիկաներում և հիւանդանոցներում։

Մի տուփի գինն է 6 ռուբլի

Ամբողջ կուրսը՝ 2—3 տուփ

Մանրամասն գրքոյկը, նւիրւած Դ-ր Գլեզի Գրանուլի նկարագրութեանը, ուղարկւում է անվճար առաջին պահանջման դէպքում։

Վաճառւում է Թիֆլիսում բացառապէս «Գործնական բժշկականութեան լաբորատորիայի» Թիֆլիսի բաժանմունքում Аптекарскій магазинъ т/д. З. А. Качкачьянъ и А. С. Ашугбабовъ „СОЛОТАТЪ", Сололакская ул. № 5, Тифлисъ. Փոխադ. Վարկի ընկերութեան տուն, հեռախօս №17—62. 948 0—18

digitised by A.R.A.R.@